

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce
Bc. Tereza Chmelinová

Didaktická interpretace děl Petra Stančíka
pro děti a mládež

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Didaktická interpretace děl Petra Stančíka pro děti a mládež vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce panu doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za jeho odborné vedení práce, cenné rady, připomínky, trpělivost a ochotu při konzultacích. A své rodině za podporu.

Obsah

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Didaktická interpretace	9
1.1 Cíle didaktické interpretace	9
1.2 Funkce didaktické interpretace	10
2 Čtenářské strategie	10
2.1 Definice pojmu čtenářská strategie	10
2.2 Klasifikace čtenářských strategií	11
2.3 Model E-U-R	11
3 Didaktický potenciál	12
3.1 Postupy při výběru textu s DP	13
4 Autorská pohádka	13
4.1 Rysy autorské pohádky	14
4.2 Typologie autorských pohádek	15
5 Petr Stančík	16
5.1 Petr Stančík spisovatel	17
PRAKTICKÁ ČÁST	19
6 Typické rysy Petra Stančíka v tvorbě pro děti a mládež	19
6.1 Úvod	19
6.2 Postavy	19
6.2.1 Záporné postavy	20
6.2.2 Příběhy vedlejších postav	21
6.3 Motivy	21
6.3.1 Ponaučení	21
6.3.2 Zamyšlení	22
6.3.3 Pasáže o jídle	23
6.4 Jazyková složka knih	24
6.4.1 Jazykové prostředky lexikální	24
6.4.1.1 Originální jména	24
6.4.1.2 Neologismy	25
6.4.1.3 Okazionalismy	25
6.4.1.4 Slovní hra	26
6.4.1.5 Onomatopoeie	27
6.4.1.6 Homonymie	27

6.4.1.7	Synonyma.....	28
6.4.1.8	Paronymie	28
6.4.2	Jazykové prostředky syntaktické	29
6.4.2.1	Frazémy	29
6.4.3.1	Metafory.....	30
6.4.3.2	Komparace	31
6.5	Interakce	31
6.6	Spolupráce s ilustrátory	32
7	Interpretace a realizace výukových lekcí	33
7.1	Didaktický potenciál knih	33
7.2	Metodologie.....	34
7.2	Mrkev ho vcucla pod zem	36
7.2.1	Obsah	37
7.2.2	Tři různé konce	39
7.2.3	Téma	40
7.2.4	Motivy.....	40
7.2.5	Postavy.....	41
7.3	Didaktická interpretace knihy <i>Mrkev ho vcucla pod zem</i>	42
7.3.1	Výuková lekce 1	42
7.4	Příběhy o Jezevci Chrujdovi.....	49
7.4.1	Téma	50
7.4.2	Motivy.....	50
7.4.3	Postavy.....	51
7.4.4	Jezevec Chrujda točí film	51
7.4.5	Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič	52
7.4.6	Jezevec Chrujda našel velkou lásečku	52
7.4.7	Jezevec Chrujda dobývá vesmír	53
7.4.8	Jezevec Chrujda prochází divočinou	53
7.4.9	Jezevec Chrujda ostrouhá křen	54
7.4.10	Jezevec Chrujda zakládá sbor netopejřů	55
7.4.11	Jezevec Chrujda krotí kůrovce.....	56
7.5	Didaktická interpretace příběhů o Jezevci Chrujdovi	57
7.5.1	Výuková lekce 2	57
7.6	H ₂ O.....	69
7.6.1	Téma	69

7.6.2 Motivy.....	69
7.6.3 Postavy.....	69
7.6.4 Vysvětlivky po stranách.....	71
7.6.5 Místo.....	71
7.6.6 Komika v knize.....	71
7.6.7 H ₂ O a tajná vodní mise.....	72
7.6.8 H ₂ O a poklad šíleného oka.....	74
7.7 Didaktická interpretace příběhů o H ₂ O.....	76
7.7.1 Výuková lekce 3.....	76
ZÁVĚR.....	84
Zdroje.....	86
Anotace.....	90

ÚVOD

Se spisovatelem Petrem Stančíkem jsem se poprvé setkala na semináři Současné české literatury na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Každému přidělili současného autora a jeho nejnovější knihu. Na mě vyšel Petr Stančík a jeho Mlým na mumie. Nevím, zda to bylo mým pobytem v Praze, dobou, v níž se příběh odehrává nebo podobností se surovým světem Dickensových románů, ale do knihy jsem se rázem zamilovala. Nadchla mě hra se slovy, fantazie podobná baronu Prášilovi a grotesknost, jak z filmu Adéla ještě nevečeřela. A tak jsem si řekla při výběru tématu diplomové práce, proč neprobádat autorovu literaturu pro děti a mládež. Petr Stančík si hraje nejen s jazykem a stylistikou, ale i s nápadem na grafickou stránku knihy nebo příběhem, který nemá vždy stejného stereotypního hrdinu. Jednou je průvodcem příběhu jezevec, pak parta kamarádů Hugo, Hubert a Ofélie (H₂O) nebo Díra z Trychtýře. Několikrát jsem si potvrdila, ať už v různých diskuzích se čtenáři, knihovníky nebo v recenzích na dětskou literaturu, že děti a mládež už moc nebaví muzejní uličky Stínadel nebo několikrát procestovaný svět Julese Verna. Chtějí mnohem více interakce, akčnosti a svižné tempo děje. Nemáme těmto starým kouskům za zlé, že se objevují doma či ve školách, děti je čtou, ale je na zamyšlení, s jakou chutí a pod jakým nátlakem. Tato skutečnost je pravděpodobně způsobena tím, že mnohdy nemáme přehled o tom, co nového se objevilo na trhu dětské literatury nebo literatury pro mládež, ať už domácí nebo zahraniční. Proto jsem se rozhodla podrobně zpracovat knihy pro děti od Petra Stančíka, který má dle mého názoru, ke své produkci a čtenářstvu, místo nejen v dětských knihovničkách, ale i ve škole.

V diplomové práci se nejdříve věnujeme obecné teorii didaktické interpretace, čtenářské strategii, didaktickému potenciálu literárních děl a pojmu autorská pohádka. Teorii didaktické interpretace jsme zvolili proto, že je to hlavní téma práce a stěžejní část jejího obsahu, čtenářskou strategii shrnujeme kvůli výukovým lekcím, kde byla základním vodítkem při jejich tvorbě. Vzhledem k našemu cíli, odůvodnit didaktický potenciál Stančíkových knih, zařazujeme do teoretické části i kapitulu didaktický potenciál literárních děl, která je nám inspirací ve formulování argumentů na jeho obhajobu. Dále pokračujeme kapitolou o autorské pohádce a jejím typickým rysům, které hledáme při následné analýze autorových knih pro děti. Plynule pokračujeme v představení autora a jeho tvorby. Po této teoretické

rovině analyzujeme autorovu tvorbu pro děti a rozebíráme na konkrétních příkladech z knih jeho typické rysy. A v poslední části práce zpracováváme výukové lekce na knihy Petra Stančíka, které jsme vybrali na základě jejich didaktického potenciálu, jenž jsme na začátku kapitoly zargumentovali. Je to *Mrkev ho vcucla pod zem*, osm dílů příběhů o jezevci Chrujdovi, *H₂O a tajná vodní mise* a *H₂O a poklad šíleného oka*. V lekcích se zaměřujeme na inovativní výukové metody a stavíme na ně práci s vybranou literaturou.

Cílem práce je interpretovat autorovu tvorbu pro děti a mládež a potvrdit tak její didaktický potenciál v hodinách českého jazyka a literatury. A v neposlední řadě vytvořit výukové lekce do hodin českého jazyka a literatury. Dílčí cíle diplomové práce jsou shrnout teoretická témata, která aplikujeme v praktické části práce. A také zpracovat analýzu typických rysů autorovy tvorby v jeho knihách pro děti a mládež a interpretaci vybraných knih, na kterou navazují výukové lekce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Didaktická interpretace

Interpretace textu je výklad, překlad, porozumění daného textu, avšak různí příjemci mohou jeho smysl interpretovat odlišně. Literární dílo můžeme interpretovat jako celek, ale také jen jeho část, jeho motiv, téma, postavy. Následně zjišťujeme, že k pochopení celku nám pomáhají jednotlivé části a naopak, části nám utváří celek. „V užším slova smyslu v literárním kontextu je interpretace literárněvědeckou disciplínou, jejímž předmětem je umělecký literární text a cílem co nejplnější pochopení a objasnění jeho významovosti a smyslu. Svůj původ má v hermeneutice (umění a teorie interpretace, původně biblická, mytologická, později v širším duchovněm a filozofickém smyslu) jako metodologii sociálních věd (věd historických a duchovních), která sloužila k porozumění individuálním jevům lidské kultury na rozdíl od předmětu a výkladu zkoumaných skutečností ve vědách přírodních.“¹

1.1 Cíle didaktické interpretace

Na didaktické úrovni jde především o reprodukci daného textu. Učitel se snaží, aby žák uchopil text co nejrationálněji a dokázal obsah zobecnit. Bavíme se především o vyjmenování postav z příběhu, o jejich charakteristice a případně chování. „Literárněvýchovné (didaktické) postupy interpretace jsou racionálními postupy navazujícími na převážně spontánní recepci textu spjatou se subjektivním čtenářským hodnocením často emocionálního charakteru (hodnocení typu líbilo/nelíbilo, bylo to veselé/smutné). Smyslem těchto postupů je přispět k vnímání literárního textu jako organického celku, jehož jednotlivé prvky (užité umělecké prostředky) mají v tomto celku své místo a plní určitou funkci, která má zároveň specifické vazby k realitě. Literárněvýchovné interpretační postupy se však vždy zaměřují jen na některý (některé) z prvků textu, vždy mají charakter postupů ohraničených, výběrových, dílčích.“² Ale už i tato oblast dosáhla jistého vývoje. Po žácích nechce konkrétní vysvětlení, co chtěl autor textem říct, ale dbá se na vlastní interpretaci. Učitel může interpretaci pojmout dvojím způsobem. Text

¹ Lederbuchová, Ladislava. *Literatura ve škole*. Plzeň: ZČU, 2010. ISBN 978-80-7043-891-6. str. 103.

² Zítková, Jitka. *Kapitoly z didaktiky literární výchovy ve 2. – 5. ročníku základní školy*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3327-4. str. 12.

jako umělecký text, zaměřování se na estetické, subjektivní porozumění textu. Nebo na text jako učivo, který cílí na osvojení si četby, komunikaci a jeho znalosti z četby samotné.

1.2 Funkce didaktické interpretace

Didaktická interpretace má několik funkcí, ať už je to funkce motivační, díky které žák dojde k apercpci a konkretizaci textu, až po subjektivní pocit radosti z četby a potřeby čtenářského zážitku. Další je zvyšování čtenářské kompetence, díky které proniká do autorské záměrnosti a prohlubuje se tak čtenářská zkušenost. Také podpora rozvoje čtenářské kreativity, která utváří estetickou citlivost, vzbuzuje emoce, prohlubuje fantazii a představivost. A v neposlední řadě je to funkce vzdělávací, především v oblasti literární historie, teorie, kontextu doby a kulturního povědomí. Správné didaktické interpretace dosáhneme za podmínek využití všech zmíněných funkcí.³

2 Čtenářské strategie

2.1 Definice pojmu čtenářská strategie

Cílem základního vzdělání je naučit se porozumět textu, umět jej nejen přečíst, ale i vytáhnout z něj to podstatné, to s čím potřebujeme pracovat, co potřebujeme z textu vytěžit, dosáhnout stanovených výsledků. U každého se tato zdatnost rozvíjí individuálně. Souhrnně lze říct, že jde o soubor několika kroků, díky kterým dosáhneme správného porozumění psaného a mluveného slova. A učitel se snaží, aby se tyto kroky zautomatizovaly. Jde o to žáky seznámit s postupy čtenářské strategie, naučit žáky, jak je používat a následně vše procvičovat. Tyto strategie by se měly začít uplatňovat již v mateřské školce, kdy se dětem předvádí gestikulací.⁴

³ Lederbuchová, Ladislava. *Literatura ve škole*. Plzeň: ZČU. 2010. ISBN 978-80-7043-891-6.

⁴ Rybáková, Eva. *Rozvoj čtenářských strategií u dětí v mateřské škole*. Kritická gramotnost o praxi, textech a kontextech [online]. Praha: Pomáháme školám k úspěchu o. p. s., 2017. roč. 3, č. 4, [cit. 2022-06-12]. ISSN 2464-6318. Dostupné z: <https://www.datocms-assets.com/58599/1639237590-kriticka-gramotnost-4-3-2017-final.pdf>

Mezi čtenářské strategie se například řadí předvídání, vyjasňování, kladení otázek, shrnování.⁵ Kateřina Šafránková je doplňuje o vysuzování, vizualizaci, monitorování, hledání souvislostí, určování důležitosti a určení účelu čtení.⁶

2.2 Klasifikace čtenářských strategií

Předvídání – žák předvídá, co se bude v příběhu odehrávat na základě obalu knihy, obrázků, názvu děje nebo postav, které se v příběhu objevují. Cílem této strategie je, aby žák dokázal zdůvodnit své představy, nápady, které by měl umět obhájit. Dále je to kladení otázek – otázky, které pokládáme před čtením, během anebo po přečtení textu pomáhají čtenáři lépe pochopit a ujasnit si, co přečetl. Postupuje se zde od jednoduchých otázek, které mají jasnou odpověď, až po takové, které mohou zůstat bez odpovědi a žák/čtenář nad nimi přemýšlí i dlouho poté, co text opustí. Vyjasňování je skvělým prostředkem pro diskuzi ve třídě. Žák se snaží porozumět neznámému slovu nebo myšlence a hledá různé možnosti, jak k odpovědi dojít. Na tom, aby žák dokázal vytáhnout to důležité a potřebné z textu, se pracuje se strategií shrnování. Na základě dedukce, kdy z jistých indicií, jako je prostředí, čas, nebo vlastní zkušenost, usuzuje, co se stane nebo jak na tom postava je. Tento postup se nazývá vysuzování. Dále je to vizualizace, monitorování, určování důležitosti, určení účelu čtení a hledání souvislostí. Výběr strategií si učitel volí sám podle potřeb svých žáků.⁷

2.3 Model E-U-R

Aby učitel došel k rozvoji čtenářství a k čtenářským strategiím, pomáhají mu praktické metody a techniky. Je to například model E-U-R, jehož cílem není memorování, ale to, aby poznatky, které žák získá, pochopil a dokázal je použít. První fází této metody je zaktivizování žáka a jeho motivace, konkrétněji evokace. Zde si žák třídí a utváří představy o tématu. Mělo by jít o propojení jeho předešlých znalostí a zkušeností s tím, k čemu dojde. Druhá fáze je uvědomění si. Žáci zde přebírají informace z textu, výkladu, projekce a snaží se s nimi pracovat aktivně pomocí aktivních metod učení. Poslední fází E-U-R je reflexe. Žáci si zpětnou

⁵ Breníková (Šístková), Jana. Sučková, Vlad'ka. *Naše cesta ke čtenářským strategiím aneb Jak se učíme navzájem*. Kritická gramotnost o praxi, textech a kontextech [online]. Praha: Pomáháme školám k úspěchu o.p.s., 2017. roč. 3, č. 4, [cit. 2022-06-12]. ISSN 2464-6318. Dostupné z: <https://www.datocms-assets.com/58599/1639237590-kriticka-gramotnost-4-3-2017-final.pdf>

⁶ Tamtéž

⁷ Tamtéž

vazbou srovnávají již známé poznatky s těmi, které získaly, a ujasňují si souvislosti. Cílem je, aby si uvědomili, že k nim došli sami. Reflexe je důležitá i pro učitele, aby věděl, jak lekce dopadla a kde má navázat příště. V rámci tohoto modelu se pracuje s různými interaktivními a aktivizačními metodami. Jsou postaveny buď na samostatné práci nebo spolupráci ve skupinkách či skupinách. Tyto techniky jsou náročnější na přípravu a jejich zorganizování. Jsou to například princip sněhové koule, kdy se nejdříve pracuje v menších skupinách, které na sebe nabalují další, až pracuje celá třída. Také je to párové čtení, cloze test, myšlenková mapa, odvozování nebo brainstorming.⁸

3 Didaktický potenciál

Cílem výuky je splnění výchovně-vzdělávacích cílů. Dosáhneme jich i tak, že do tohoto procesu zařadíme vhodné prostředky a prvky. Jedním z takovýchto důležitých aspektů je správně vybraný text, který by měl žáka nejen zaujmout, ale měl by být i funkční. „Hledáme texty, které se hodí k výuce předmětů: které poskytují jak informace z oboru a podněty k tázání, dozvídání a učení, ale které také dávají žákovi zážitek a příležitost zamyslet se nad sebou.“⁹ Snažíme se, aby výběr byl vhodný žákovu intelektu, jeho čtenářské gramotnosti. Jde nám o to, aby dokázal z textu vytáhnout to důležité, to, co potřebuje v další práci. „Didaktická interpretace za svůj cíl považuje rozvoj tvořivých komunikačních schopností a dovedností žáka v úrovni přiměřené žakově čtenářské kompetenci a odpovídající významově nejdůležitějším komunikačním výzvám textu.“¹⁰

⁸ Šlapal, Miloš. Košťálová, Hana. Hausenblas, Ondřej. *Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Nový Jičín: Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum Nový Jičín, 2012. ISBN 978-80-905036-8-7.

⁹ Tamtéž, str. 81.

¹⁰ Lederbuchová, Ladislava. *Didaktická interpretace uměleckého textu jako metoda literární výchovy na občanské a střední škole II*. Plzeň: ZČU, 1997. 80-7082-364-X. str. 7.

3.1 Postupy při výběru textu s DP

U literárního textu dbáme, aby ukázka měla výpovědní hodnotu, abychom díky ní dosáhli cíle. A mimo to by měl žáka zaujmout. U některých je důležité znát předchozí děj nebo obecný obsah děje. Vybíráme ukázky dynamické, například vyprávění, zápletky, krátká příhoda. Při vyhledávání vhodného textu si klademe několik důležitých otázek, než jej zvolíme. Co je poselstvím textu, jaká je v něm myšlenka a jak je podstatná. Jaké jsou v textu hlavní pojmy a jevy. A jakou otázku si před přečtením textu klademe a známe na ni po přečtení odpověď? Mimo text samotný se musíme ohlížet i na žáka a jeho vztah k vybranému textu. Body, kterých bychom se měli držet, jsou: co z obsahu žák zná a jak to souvisí s jeho životem, co v textu souvisí s dosavadními poznatky, je text vhodný žákovi intelektu, a je pro něj obsah důvěryhodný? Ohlížíme se i na způsob autorova podání díla, jeho postoj, jazyk a styl, s čímž souvisí jazykové a řečové dovednosti žáky. V rámci shrnutí jde tedy o smysl textu a autorský záměr, čtenář a text, žánr, forma a prostředky ve vztahu k porozumění.

Didaktický potenciál textu spojuje literárně-vědeckou a žakovskou interpretaci textů a na tomto základě vytváří učitel vhodné úkoly a cvičení. Učitel by měl být specialistou ve svém oboru a měl by předjímat, jak žák získává nové poznatky. Využívá jej jako nástroj k didaktické transformaci obsahu k překonání díry mezi teorií a praxí.

4 Autorská pohádka

„Pohádka zaujímá v četbě dětí dominantní postavení. Je zřejmé, že svými žánrovými předpoklady nejlépe odpovídá mentalitě, potřebám a zájmům dětských čtenářů rané fáze mladšího školního věku a má pro ně nezastupitelný význam.“¹¹ Jde o velice dynamický a přizpůsobivý literární žánr, každá doba pohádku jistým způsobem proměnila. Pohádku dělíme na lidovou (folklórní), jejímiž typickými znaky jsou ústní tradování, proměnlivost a existence v různých podobách. Dále na pohádku lidovou literární, což je literární adaptace zaznamenaných folklórních textů. Poslední variantou pohádky je pohádka autorská. Je tematicky originální

¹¹ Toman, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU Č. Budějovice, 1992. ISBN 80-7040-055-2. str. 64.

a osobitá, autoři se snaží, aby pohádkové texty souzněly s dítětem vyrůstajícím v moderní společnosti.¹²

4.1 Rysy autorské pohádky

Autor moderní pohádky se inspiruje postavami, náměty nebo motivy z pohádky lidové, ale nakládá s nimi svým osobitým způsobem, její funkce je především zábavná. „Pojem autorská pohádka (umělá, umělecká, moderní, současná) je velmi široký. Označujeme jím pohádky, ve kterých autor vyslovuje myšlenky, vlastní názory a soudy odpovídající době jejich vzniku. Vzniká tak zcela originální příběh i styl vyprávění, který je výrazem tvůrčí osobnosti a lidové tradici se tak vědomě vyhýbá.“¹³ Jejimi charakteristickými rysy jsou smyšlená jména postav odrážející jejich vlastnosti, narušení – osobité pojetí – kompoziční, tematické a jazykové roviny. Naráží na sociální rovinu společnosti, odráží momentální společenskou realitu, pracují s lidskými vlastnostmi a zlozvyky. Autorská pohádka je ovlivněna autorovou osobností, jeho názory a postoji. „Právě promítání autorovy osobnosti do pohádky způsobuje jejich velkou mnohotvárnost a možnost nejrůznějších obměn. Zde můžeme vidět, že autorské pohádky se sice opírají o základní zákony žánru, ale nepřidrží se lidové tradice. Užívají jednotlivých postupů lidové pohádky, jako například antropomorfizace, která je výrazná ve zvířecích pohádkách, v nichž se zvířata chovají a vystupují jako lidé, animizace postav, kouzelné proměny, hyperbolizace, ale nakládají s nimi zcela volně.“¹⁴ Oproti lidové pohádce nepracuje s osudovostí, tedy s mystickými a tajemnými prvky, ale mnohem více se přiklání k realitě a reálnému světu, a tak se stane, že obyčejná postava ovládá kouzelné schopnosti, aniž by k tomu byla předurčena od přírody. Autor do pohádky vnáší netradiční jazykové prostředky – používání hovorového jazyka, jazyková komika a slovní hříčky, metafory, vystupuje z role vypravěče. Hlavními hrdiny příběhů jsou především děti nebo personifikovaná zvířata, věci. Dětský čtenář se tak může s hrdinou lehce ztotožnit.

¹² Čeňková, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN: 80-7367-095-X. str. 108.

¹³ Mocná, Dagmar. Peterka, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. str. 473.

¹⁴ Genčiová, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež*. Praha: SPN, 1984. ISBN 14-326-84. str. 26.

4.2 Typologie autorských pohádek

Autorskou pohádku můžeme rozdělit do několika skupin. Je to pohádka naučná, ta navazuje na lidovou pohádku o zvířatech, hlavně bajku. Také tak zvaná antipohádka, která převrací klasické rysy lidové pohádky. Příkladem je pohádka Josefa Lady *O statečné princezně Máně*, kde hlavní hrdinkou je emancipovaná princezna, která zachraňuje Honzu z pekla. Dalším typem je pohádka postavená na cestě hlavního dětského hrdiny do pohádky, dostává se do kouzelného světa plného nadpřirozených bytostí a čtenář tak věří v jejich existenci. A posledním typem je pohádka nonsensová – imaginativní, která je charakteristická experimenty s jazykem, časem, prostorem a narušením klasické pohádkové normy.¹⁵

¹⁵ Genčiová, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež*. Praha: SPN, 1984. ISBN 14-326-84. str. 30.

5 Petr Stančík

Rychnovský rodák, narozený 9. června 1968, vyrůstal v učitelské rodině. Intelektuální prostředí v něm vybudovalo lásku k literatuře. V rozhovoru pro nakladatelství Meandr popsal: „Můj vztah k literatuře od dětství kultivovala maminka. Taky jsme měli doma dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku. Takže jsme občas opékali tvrdý chleba na obráceném teplometu, zato jsem však Franze Kafku četl od jedenácti roků.“¹⁶ Po maturitě na gymnáziu v Hradci Králové a nedokončených studiích na pedagogické fakultě a DAMU v Praze, pracoval jako učitel, televizní režisér. Nyní je spisovatelem na volné noze.

V rozhovoru s Janou Pithartovou pro Východočeské divadlo Pardubice prozradil, co rád četl jako malý a jaké četbě dává přednost nyní. „Jako dítě jsem knihy doslova hltal, ve věku kolem deseti let jsem se dostal na rychlost jedné přečtené knihy za den. Zbožňoval jsem dobrodružné romány Julese Verna. Zato jsem bytostně nesnášel Karla Maye, protivného mentora pangermánských ctností. O něco později jsem přešel na Ludvíka Součka, který mimochodem napsal též jednu jedinou knihu pro dospělé s názvem *Zájem galaxie*, dnes téměř zapomenutý útlý svazek brilantních sci-fi povídek z roku 1973. Vřele doporučuji! Vynikající byl též vizionář Jan Matzal-Troska, hlavně jeho protektorátní trilogie *Zápas s nebem*, v níž tři čeští kamarádi poletují po sluneční soustavě v kosmické lodi poháněné velmi environmentálně elektrinou. Asi ve třinácti jsem plynule přešel na Franze Kafku, jehož dodnes považuji za znamenitého autora pro mládež. Kafku vystřídalo již zmíněné období dekadentních básníků. A v dospělosti formovala můj literární svět zejména trojice knih: Comte de Lautréamont – *Zpěvy Maldororovy*, Jorge Luis Borges – *Fikce*, Frank Herbert – *Duna*. Dnes už bohužel čtu jenom v tramvajích, protože jinak nemám pro samé psaní na čtení čas.“¹⁷

¹⁶ Hajdíková, Karolína. Petr Stančík. *Doma jsme měli dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku...* Nakladatelství Meander [online]. 29. 3. 2019 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/rozhovory-s-autory/rozhovor-s-petrem-stancikem/>.

¹⁷ Pithartová, Jana. *Četba za časů korony s Petrem Stančíkem*. Východočeské divadlo Pardubice [online]. 9. 5. 2020 [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://www.vcd.cz/clanek/cetba-za-casu-korony-s-petrem-stancikem>.

5.1 Petr Stančík spisovatel

Počátkem devadesátých let začal publikovat v nakladatelství Petrov, nyní Druhé město, na doporučení Ivana Wernische.¹⁸ Své knihy publikoval pod pseudonymem Odillo Stradický ze Strdic po vzoru dekadentního básníka Jiřího Karáska ze Lvovic. V tomto období mu vyšly básnické sbírky *První kost Božího těla*, *Černý revolver týdne*, *Virgonaut* a próza *Admirál čase*, *Zlomená nadkova* a *Fosfen*. „Stradický byl pro mě skafandr do moře hnusoty reálného socialismu... Pár dobrých klasiků, jako Skácel či Seifert, už z literatury zvolna vyprchávalo. Jediná alternativa hovadným režimním autorům byl underground, kolem něhož jsem se taky tak trochu ochomýtal, ale vadilo mi, že mu z bot lezla podobná sláma jako vládnoucím bolševikům. Bondy, Magor i Krchovský byli géniové, leč nikoliv gentlemani. Proto jsem si vytvořil postavu dekadentního aristokrata, morosního básníka, který nikdy nemluví sprostě a žíví se bledým svitem luny. Do něj jsem si odsakoval vždy, když už jsem to ve Stančíkovi nemohl vydržet. Bohužel, Stradický si v horoskopu předpověděl smrt v prosinci 2006 a skutečně tehdy také zemřel, takže si už nemám kde ulevit.“¹⁹

První próza publikovaná pod Stančíkovým občanským jménem, byl *Pérák* (2008). Román o superhrdinovi, který bojuje na straně odboje za nacistické okupace. V roce 2013 vychází autorův velmi oceňovaný román *Mlýn na mumie*, s oblibou přezdívaný jako pornograficko-gastronomická detektivka, za který získává v roce 2015 Magnézii Literu za prózu. Tři roky od vydání Mlýnu na mumie přichází *Anděli vejce*. Další spirituální detektivka, tentokrát s inspektorem Liborem Labavou, je *Nulorožec*. Poslední vydaná próza pro dospělé vypráví příběh válečného hrdiny *Pravomila*, který zažil více vězení než lásek.²⁰

¹⁸ Peňás, Jiří. *Rozhovor s Petrem Stančíkem v Lidových novinách*. Druhé město [on-line]. 7. 5. 2015 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.druhemesto.cz/recenze/mlyn-na-mumie?id=5550a69700c684785770819>.

¹⁹ Kábrtová, Lidmila. *Realita je klam a lze ji vyrábět, říká spisovatel Petr Stančík*. Novinky.cz [on-line] 9.4.2015, 10:00 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/realita-je-klam-a-lze-ji-vyrabet-rika-spisovatel-petrstancik-292500>.

²⁰ Stančík, Petr. *Pravomil aneb Ohlušující promlčení*. Druhé město [on-line] <https://www.druhemesto.cz/kniha/pravomil>.

Petr Stančík píše nejen pro dospělé čtenáře, ale velká část jeho tvorby je věnována dětem. První knížkou byla *Mrkev ho vcucla pod zem* (2013), příběh s třemi různými konci, hádankami a prvky hororu. Následuje série knížek pro nejmenší s příběhy Jezevce Chrujdy, který nejen točí filmy (*Jezevec Chrujda točí film*), dobývá vesmír (*Jezevec Chrujda dobývá vesmír*), hledá lásku (*Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*), ale také krotí kůrovce a bojuje proti koronaviru (*Jezevec Chrujda krotí kůrovce*, *Jezevec Chrujda vyháni koronavirus*). A nelze opominout dobrodružství třech kamarádů Huga, Huberta a Ofélie (*H₂O a poklad šíleného oka*, *H₂O a pastýřové snů*, *H₂O a tajná vodní mise* a *H₂O a záhada zlaté slzy*).

Spisovatel Petr Stančík má i několik ocenění. V roce 2015 je to, za již zmiňovaný román *Mlýn na mumie*, Magnesia Litera. Tři roky na to Zlatou stuhu v kategorii Beletrie pro děti dostala kniha *H₂O a tajná vodní mise*. A v roce 2020 je oceněna audiokniha *H₂O a tajná vodní mise* Audioknihou roku.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Typické rysy Petra Stančíka v tvorbě pro děti a mládež

6.1 Úvod

Dětské knihy Petra Stančíka překvapují neomezenou fantazií, bohatou představivostí, hrou se slovy, novotvary, komikou a barvitostí jazyka. Stančík je autor, který své čtenáře baví a na pozadí příběhu i vzdělává. Vzájemná spolupráce autora s ilustrátory čtenáře vtáhne do děje a pohádkám dodává jiskru a vtip. Příkladem jsou tomu knihy *O díře z Trychtýře*, kterou ilustrovala Toy Box, příběhy *Jezevce Chrujdy*, na kterých pracovala Lucie Dvořáková nebo Galina Miklíková a její *H₂O*. Ilustrace Galiny Miklíkové známe z Večerníčků *O Kanafáskovi* nebo celovečerního animovaného filmu *Lichožrouti*.

„Původně jsem psal pouze pro dospělé. Jednoho dne se nám narodila dcera a pak druhá. A když trochu povyroستly, začal jsem jim číst pohádky. Najednou jsem zjistil, že se mi ty pohádky nelíbí, zvláště ty současné. Klasika je samozřejmě v pořádku, ale například ty od bratří Grimmů byly tak děsivé, že se jich holčičky bály... A tak jsem si řekl, že pro ně napíšu něco sám.“²¹

V rozhovoru v rámci podcastu nakladatelství Meandr popsal rozdíly v tvorbě pro dospělé a dětské čtenáře. „Pro dospělé píši stejně jako pro děti. Dávám do nich stejnou invenci. Každopádně, mají určité rozdíly. Dětské knížky jsou kratší a dodržují několik zásad, které nesmím překročit. V příbězích se neobjevuje sex, musí vyhrát dobro a nepíší dlouhé věty, aby se v ději děti neztratily.“²²

6.2 Postavy

V dětských knížkách autora jsou hlavními hrdiny i vedlejšími postavami především personifikované předměty, zvířata a děti. Příkladem je tomu Díra z trychtýře, Svědění ze Škrabky, Pan Otvírák, upír Struhadlaka (*O díře z Trychtýře*), křen Slzoroň (*Jezevec Chrujda*), zámecká myš Hryž ze Zámku, partyzánka ropucha

²¹ Pavlovský, Jakub. *Meandry dětské literatury*. Petr Stančík: Děti neoblafnete, kniha je buď zaujme, nebo ne. Spotify.com [online]. 29. 3. 2022 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/6YyEakM4dbV4TCqMrJT3WF>.

²² Tamtéž.

Apolena (*Mrkev ho vcucla pod zem*), srna Serena, daněk Dan, lasička Anička (*Jezevec Chrujda*), Ctibor (*Mrkev ho vcucla pod zem*), Hugo, Hubert, Ofélie (*H₂O*).

Postavy v pohádkách řeší stejné problémy, nástrahy, jako figury ve Stančíkových knihách pro dospělé. V příbězích o Jezevci Chrujdovi jsou to aktuální témata, která řeší lidé celosvětově, ať je to koronavirus nebo kůrovec. „Brouk se však místo do hub zakousl do kůry nejbližšího smrku. Brouk baštil kůru nejen k večeři, ale taky k snídani, svačině i obědu. Navíc přivolal na hostinu všechny svoje příbuzné a kamarády. Brzy se Habřinec hemžil samými brouky, lesem se rozléhalo jejich mlaskání a okousané smrky začaly chřadnout.“²³ Ale i běžné starosti nebo radosti, které lidé každodenně zažívají. Stavba domu, společenský život nebo nalezení lásky. „Vila se moc líbila nejen vílám, ale i Chrujdově milé, lasičce Aničce. Hned začala Chrujdu přemlouvat: - Postav vilu taky pro nás dva, a můžeme být klidně v dutině stromu nebo hluboko pod zemí, jak to máš rád. Chrujdovi se moc nechtělo. Aničku měl rád, ale za ta léta si zvykl na svoji starou noru. A bydlet s holkou? To se dá?“²⁴

6.2.1 Záporné postavy

I přesto, že se jedná o pohádky, příběhy pro děti, nebojí se autor zabít jednu z hlavních vedlejších postav, příkladem je tomu smrt myši Hryžky v jednom z konců příběhu *Mrkev ho vcucla pod zem*. A nemá strach z ne vždy mírumilovného potrestání záporných postav – nejčastěji tchoře Smradolfa. V díle *Jezevec Chrujda krotí kůrovce* Smradolfovi nakonec sežere kůrovec domeček, *Jezevec Chrujda prochází divočinou* – tchoř spadne do vařícího kotle, Jezevec Chrujda našel velkou lásečku – sok Jezevce tchoř Smradolf lasičku Aničku nezíská a sám se nachytá na předem promyšlenou past. „Zato Smradolf dopadl špatně. Ve tmě v jeskyni zabloudil, cucíři ho dostali a tak dokonale vysáli, že při každém pohybu hrozně vrzal. Od té doby už nemohl ani tančit, protože tím svým vrzáním rušil vrzání hudby.“²⁵ A v dobrodružných misích party kamarádů Huga, Huberta a Ofélie stihne

²³ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha: Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0. str. 7.

²⁴ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda prochází divočinou*. Praha: Meander, 2018. ISBN 978-80-7558-038-2. str. 2.

²⁵ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 20.

zápornou postavu profesora Vulpese většinou trest odnětí svobody, nebo zkamenění (*H₂O a poklad šíleného oka*).

6.2.2 Příběhy vedlejších postav

Hlavní dějová linka je proložena drobnými příběhy vedlejších postav. To, aby čtenář zůstal stále v pozoru a nestalo se, že se jeho čtení zautomatizuje a bude bez jakéhokoliv zájmu nebo emocí. V *H₂O a tajná vodní mise* je to vyprávění o inženýru *Stakykradovi* a jeho manželce, kterou inženýr zapomněl mezi novinami, jenž sbíral. Tento příběh má tak na pouhé jedné stránce zápletku, pointu i konec. A v knize *Mrkev ho vcucla pod zem* příběh o *chobotnici Slávce Přisavce* demonstrující bajku, kterou hlavnímu hrdinovi Ctíborovi vypráví slon Alfréd proto, aby tolik neváhal a uměl se rozhodnout a neskončil jako ona.

6.3 Motivy

6.3.1 Ponaučení

V příbězích čtenář dostává jisté ponaučení. Nejen to klasické pohádkové, že dobro vítězí nad zlem, ale i to, která se pokusím pomocí přísloví připodobnit k různým příběhům z lesa Habřince. Tedy - s poctivostí nejdál dojdeš (*Jezevec Chrujda stavi nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*), komu se nelení tomu se zelení (*Jezevec Chrujda točí film*), nebo kdo jinému jámu kopá, sám do ní spadne (*Jezevec Chrujda prochází divočinou*). Nebo na konci knihy *H₂O a poklad šíleného oka* se objevují fráze s jistým morálním poselstvím. „Přístroj může zradit, kamarád nikdy“²⁶ nebo „Hrdina umírá jen jednou za život. Zbabělec tisíckrát denně.“²⁷

„Chci, aby děti v knížce vedle zábavy našly alespoň kousíček ponaučení, což u dospělých už nemá smysl. Například, že mají držet slovo, mít rády sebe, rodinu i svou vlast, že není důležité jen žít, ale taky něco zažít a podobně.“²⁸

²⁶ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 78.

²⁷ Tamtéž, str. 79.

²⁸ Kábrtová, Lidmila. *Realita je klam a lze ji vyrábět, říká spisovatel Petr Stančík*. Novinky.cz [online] 9.4.2015, 10:00 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/realita-je-klam-a-lze-ji-vyrabet-rika-spisovatel-petrstancik-292500>.

6.3.2 Zamyšlení

Při čtení Stančíkových příběhů pro děti narazíte na pasáže, nad kterými se pozastavíte a popřemýšlíte. Nejsou to hloubavé a palčivé filosofické otázky, nebo takové, kvůli kterým byste nemohli usnout. Jde spíše o zamyšlení, která ději dodávají míru nepatetičnosti a nepovrchnosti. V *H₂O a tajné vodní misi* prozradí Hugovi mistr japonského meče Zakahiro zenovou moudrost: „Když vložíš rovnou hůl do vody, vypadá jako zlomená. Ale když hůl vložená do vody vypadá jako rovná, ve skutečnosti je zlomená.“²⁹ A v díle *Jezevec Chrujda točí film* cítíme v příběhu trend dnešní společnosti jít s proudem a ten, kdo vybočuje, je černou ovčí. „Jen k jezevci Chrujdovi se nikdo nehlásil, protože byl černobílý. Nejdřív ho ostatní litovali a žížala mu dokonce nabídla, že když si obarví bílé pruhy malinovou šťávou, mohou spolu založit klub růžových. Ale Chrujda žížale odsekl, že se sám sobě líbí přesně tak, jak je. Žížala se urazila a všude Chrujdu pomlouvala, že nerozumí módě a že jim barevným vlastně dělá ostudu. Zvířátka přestala jezevce zdravit, když šel kolem, schválně se dívala jinam a nikdo už od něj nechtěl vyhrabat ani důlek na kuličky.“³⁰ Nebo hymna H₂O, kterou složila Ofélie, s podtextem věrnosti, přátelství a jednoty. „Tichá vody břehy mele, naše voda umí řvát, když máš štěstí na přátele, když jsi věrný kamarád. Sám jsi jenom kapka v moři, spolu ale bystrý proud. Všechno zmůžeš, když se můžeš na přitele spolehnout!“³¹ A odpověď na to, proč je dobré přemýšlet, vkládá autor do úst Hugovi na konci příběhu *H₂O a tajná vodní mise*. „Hugo z té moudrosti sice moc moudrý nebyl, zato měl ale o čem přemýšlet. A o něčem přemýšlet je přece mnohem větší zábava než něco vědět.“³²

²⁹ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 79.

³⁰ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1. str. 7. – 9.

³¹ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 83.

³² Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 79.

6.3.3 Pasáže o jídle

Barvitý a přesný popis děje vtáhne čtenáře do příběhu všemi smysly, jako by s hrdiny stál na stejném místě. „Jsem bojovník Cesty meče, odvětil Hugo s vanilkově zmrzlinovým klidem.“³³ K tomu, aby se čtenář doslova zakouzl do děje, vkládá Petr Stančík do příběhu spoustu gastronomických lákadel a chutí. Tak jak se objevuje v knize pro dospělé *Mlým na mumie*, kde komisař Durman navštěvuje pražské špičky pohostinství v bufetech, tak i v knížkách pro děti nejednomu čtenáři tečou sliny.

„Chleba s máslem? To je moc obyčejné. Svíčková na smetaně? Zase moc sváteční. Míchaná vajíčka. Z těch by se jim mohla zatočit hlava.“³⁴ To maminka Ctibora v knížce *Mrkev ho vcucla pod zem* vymýšlí, co uvaří k večeři.

Popis postupu výroby jitrnic řezníka Synka v masně Synek a Dcery. „Celá rodina Synků oblečená do pepito kabátků stála kolem přístroje s nápisem Jitrnicostroj na plechovém boku. Nejstarší dcera Tambora do mohutného trychtýře hrnula čerstvý prejt z pekáče, prostřední dcera Krakatoa točila klikou. Pan Synek u mosazné hubice nabíjel kusy prasečích střívek prejtem a hned je taky šikovně špejloval.“

A také příběhu nechybí recept. Například na Falešnou humrovou pomazánku z celeru.

1. Menší celer a stejnou váhu mrkve nastrouháme na jemném struhadle.
2. Přidáme 225 ml majonézy, zakápneme trochou citronové šťávy a opeříme.
3. Promícháme a dáme vychladit do ledničky.
4. Mažeme na krajíčky veky, ozdobíme plátky citronu a snítkami petrželky.
5. Všem tvrdíme, že pomazánka je z čerstvě uloveného humra, nikdo nic nepozná.“³⁵

³³ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 79.

³⁴ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 13.

³⁵ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 56.

6.4 Jazyková složka knih

6.4.1 Jazykové prostředky lexikální

6.4.1.1 Originální jména

Postavy nesou především originální vlastní jména, která si hrají s vlastnostmi, charakteristikou, případně s předsudky, které osoba, zvíře nebo předmět představují v reálném světě. Příkladem je tomu postava tchoře Smradolfa, lasička Anička – Lásečka, rytíř Šťáva z Mrkve, ředitel Nejezchleba zvaný Dieta nebo řeka Žbluňkva. Dokládá to i tvrzení Petry Bubeníčkové, která uvádí, že: „... tvorba nonsensových komických jmen pracuje s příznaky souvisejícími s konkrétním jménem a jeho vlastníkem“³⁶. Také originálnosti a hravosti disharmonie příznaků, které vyvolávají kontrast. Postavy: srna Serena, kapr Karel, hřib Bedřich, chobotnice Slávka Přísavka nebo sir Sýr. Objevuje se i pojmenování lidských postav podle vlastností předmětů nebo geografických míst. Například v knize *H₂O a poklad šíleného oka* řezník Synek pojmenoval své tři dcery podle světoznámých sopek: Tambora, Krakatoa a Hekla. „Líbíš se mi, děvče, protože máš kuráž. Kdybys byla moje dcera, dal bych ti jméno Santorína! A nemysli si, mým holčičkám sopečná jména sluší! Ony když se pořádně rozpálí, tak je toho živelní pohroma!“³⁷ V jednom z rozhovorů Stančík uvedl: „Nikde jinde než v češtině nenajdete jména jako Skočdopole, Svědiroh nebo Snědlítětikaši. Já sám líbezná příjmení sbírám, a pak je dávám svým postavám. Ovšem někdy si je i vymyslím, příkladem budiž inženýr Strakykrad.“³⁸ Jména vymýšlí i na základě vnějšího vzhledu nebo zaměstnání postavy v daném příběhu. Záporná postava v sérii *H₂O* mazaného profesora nosí zrzavou bradku jako liška, a ta se latinsky nazývá *Vulpes*. Profesor se tedy jmenuje *Hermenegild Vulpes*. V noci po městě chodí lampář, jehož jméno je *Shuniště*. V díle *H₂O a poklad šíleného oka* se děj odehrává především v centru města, které má asociovat hlavní město. A místy se tak prolínají místní názvy reálné Prahy a vymyšlené, inspirující se skutečnými postavami z historie nebo vytvořené asociací. Pražský hrad je tak *Prahrad*, *Hltava* má být řekou Vltavou, *Golemova*

³⁶ Bubeníčková, Petra. *O smyslu nesmyslu: nonsens a česká pohádka*. Liberec: Bor, 2016. str. 93.

³⁷ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 19.

³⁸ Hajdíková, Karolína. Petr Stančík. *Doma jsme měli dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku...* *Meander* [on-line] 29.3.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/rozhovory-s-autory/rozhovor-s-petrem-stancikem/>.

hrobka Židovským hřbitovem. Originální názvy nesou i značky jídla, např. tavený sýr *Rozchechtaná dojnice* nebo *Synkův sedmimasitý salám* (salám ze sedmi mas). Nebo značka stroje – mandl na prádlo krevety *Vlnomilky* v pohádce *Mrkev ho vcucla pod zem – Eňo Ňuňo*.

6.4.1.2 Neologismy

Petr Stančík vyniká především vytvářením novotvarů, tak zvaných neologismů, a vymyšlením nových slov. Buď spojením dvou různých lexémů, tedy kompozita slučovací – *Pegakornus* – potomek Pegase a Jednorožkyně. „Moje maminka byla Unikorna čili Jednorožkyně, po ní jsem zdědil roh. Naproti tomu můj tatínek byl ten slavný Pegas neboli křídloň, po něm mám perutě. A jméno vzniklo složením tatínkova začátku a mamčinčina konce.“³⁹ *Orlojmistr*, *Jitrnicostroj* nebo *zvířátkompas*. Nebo složeniny přívlastkové – *prajitrnice*. A složeniny přídavných jmen slangových výrazů nadšení, ohromení nebo nadneseného údivu, trojice H₂O: *krutodrsnopřísný*, *sekecmazecký*, *nejkrutodrsnopřísnější*.

Nové tvary se objevují i u různých slovních druhů, například slovesa tvoří derivací přídavných jmen nebo podstatných jmen – *odkamenit* (zbavit stavu zkamenělosti), Hubert zmenšovátkem *zmrňavněl* Ofélii, *zkameňovací* pohled se odrazil od jejich zrcadlových skel.

6.4.1.3 Okazionalismy

Mimo jiné se v textech objevují i tak zvané okazionalismy - pojmenování, slovo vznikající příležitostně v procesu tvoření textu zpravidla pro jedno konkrétní použití podmíněné kontextem.⁴⁰ V H₂O se jedná především o vynálezy: *zavírák na konzervy*, *vaporofon* (parní libozvučný nástroj na parním hrnci), *pomalič* (tentokrát v knize *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*) a o místa na místech nebo spojení dvou významů, která nejsou pro danou věc obvyklá: *ploplovárna* (plovárna plující na řece/jezeře), *gotikomotiva* (lokomotiva vynalezená v období gotiky). Nebo nově vytvořené jazyky zvířat žijících v lese Habřinci: „A aby přišel na veselejší myšlenky, začal se učit cizí jazyky. Chrujda

³⁹ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 72.

⁴⁰ CzechEncy – *Nový encyklopedický slovník češtiny*. OKAZIONALISMUS. CzechEncy [on-line]. Brno 2012–2020 [cit. 2020-05-25]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/OKAZIONALISMUS>.

sice na veselejší myšlenky nepřišel, zato se brzy naučil plyně hovořit kobylatinsky, kuřecky, pelikáněcky, káněmecky, sýkorejsky, krajtaliánsky, kočkodánsky a dokonce i kočičínsky, co mu brzy přišlo vhod.⁴¹

6.4.1.4 Slovní hra

Další typickým znakem ve všech Stančkových pohádkách jsou komické slovní hříčky, slovní komika. Jsou jím například Ctiborovy básničky v knížce *Mrkev ho vcucla pod zem* nebo maminky zahrádka v téže knížce, na které roste zelenina začínající písmeny téměř celé abecedy.

„Byla jedna kytka,
milovala krtka.
Že i krtěk měl ji rád,
šel jí kytky natrhat.
A tím milé kytce
zcela zatnul tipce.“⁴²

„Mamince se ale stěhovat nechtělo. Měla totiž hned vedle domečku krásnou zahrádku, kde pro celou rodinu pěstovala ohromně zdravou zeleninu a bylinky, a to od každého písmene jeden druh. A tak v rádcích postupně rostly pěkně podle abecedy: Artyčok, Aloe, Brokolice, Cibule, Česnek, Dýně, Ďáblík, Estrahon, Fazole, Garcinie, Hrách, Chřest, Ibišek, Jahoda, Kedlubna, Lilek, Mrkev, Netřesk, Okurka, Paprika, Qěták, Rajče, Ředkvička, Salát, Špenát, Tuřín, Upolín, Úrazník, Vodnice, Wasabi, Xanthoxalis, Yzop, Zelí a úplně vzadu Žežulník.“⁴³

V pohádce *O díře z trychtýře* je to slovní hra s pocity přenesenými na kuchyňské nádobí: „Než ti to však povím, musíš mě poškrábat. Strašně mě svědí záda z toho, jak pořád někoho škrábu, ale sama na sebe nedostáhnu... A opravdu, Svědění bylo ze Škrabky celé pryč. Navíc se proměnilo v dívku, i když neviditelnou, určitě krásnou.“⁴⁴

⁴¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1. str. 13.

⁴² Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 25.

⁴³ Tamtéž, str. 6.

⁴⁴ Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6. str. 22.

6.4.1.5 Onomatopoeie

Díky časté zvukomalebnosti se dostává děj do jisté rytmičnosti a přidává tak na energii narativu. Například hromadící se hláska *r* v knize *Mrkev ho vcucla pod zem*: „Kdo se mrkne do mrkve, brkne ani nefrkne.“⁴⁵ Nebo v již zmíněné pohádce charakteristika řeči zvířecích postav s odkazem na reálnou podobu zvuku zvířete v přírodě. Postava hada Murga má zdůrazněnou souhlásku *s* a fonologicky tak naráží na typické syčení zvířete. V textu je hláska zvýrazněna graficky: „Obr má Slabé míSto a tím je první cihla, ze které byl kdysi poStaven. Všechny oStatní drží na téhle jediné, ty drží pevně, ale tahle jediná Se viklá. NajdeŠ ji úplně dole na levé Drtíhnatově patě.“⁴⁶ Nebo postava slona Alfréda, ten protahuje délku dlouhé samohlásky a demonstruje tím tak svůj dlouhý nos. „Jááá zase musíím Drtíhnaáátovi pro radost troubit na chobot valčííiky. Obr měl dřííiv na hraniíi kanááara, ale ten byl tak maličkýýý, že ho vůůůbec neslyšel, a proto si pořííidil mě. Je zlýýý, trááápí mě, a když nechci troubit, zavazuje mi chobot na uzel.“ A také popis plné pusu vylíčené šišláním. Jako tomu je v příběhu *O díře z trychtýře*, Otvírák má v zubech Zátku od limonády, a proto mu nejde rozumět. „Umím otvírat vahve, taky konfervy, ale fáfufku fem jeftě neotvífal.“⁴⁷

6.4.1.6 Homonymie

Nejfrekventovanější ve Stančíkově tvorbě je homonymie, jež je zároveň i velkou předností. Homonymie lexikální: „Když mě pak dívky do rakve omyly, došlo mi, že tak vznikají omyly.“⁴⁸ Význam slova omyl neboli nedopatření a omyl, tedy minulý čas slova umýt. „Jednou pomohl vyhloubit novou moderní noru lišce a ta mu za to dala sklenici nakládáných lišek, pytel lískových ořechů a láhev pampeliškového vína.“⁴⁹ Obměna slova liška – zvíře nebo houba a také rozložení jména květiny - pampeliška. „Basa. 1. věznice, 2. přepravka na láhve, 3. hudební nástroj kontrabas. Jen si to představte: Vězeň Dalibor sedí v base na prázdné base a hraje

⁴⁵ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 13.

⁴⁶ Tamtéž, str. 113.

⁴⁷ Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6. str. 31.

⁴⁸ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 47.

⁴⁹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-63-0. str. 1.

na basu předehtu k Prodané nevěště.⁵⁰ Samotné vysvětlení významu stejnojmenných slov přímo v textu. Masová demonstrace proti masu naproti masně v *H₂O a poklad šíleného oka*. A v příběhu *Jezevec Chrujda krotí kůrovce* jde Jezevec spolu lasičkou Aničkou pro pomoc za kamarádkou pstružicí Rybanou známou odborníci na leknutí.⁵¹ Tentokrát ve smyslu leknutí kvůli strachu ne kvůli nedostatku vody.

6.4.1.7 Synonyma

Mimo homonymii pracuje autor i se synonymy. Především kvůli gradaci děje, kdy slova stejného významu hromadí vedle sebe. Například scéna, kde se Ctibor loučí se svými kamarády: „Z jeho mávání se kluci začali zmenšovat, drobnit, mrňavět, scvrkávat se, trpasličit, až úplně připrcatěli, zakrněli, smrskli se a byli ti tam.“⁵² Hromadění synonym se objevuje i v momentě, kdy Díra z Trychtýře prchá do světa a autor tak chce čtenáři dát najevo, že opravdu odchází: „Sbalila si věci do kufříku, počkala na noc, až Trychtýř usne, vyskočila z něj a byla ta tam, fuč, včudu, vzala roha, dráhu, vypařila se, zdekovala, zdejchla, frnkla, prostě zahrula kramle, čili šlápla na zmizík.“⁵³

6.4.1.8 Paronymie

Paronymie, slova graficky nebo fonicky podobná: „Runda a rotunda. Rotunda je románský kostel do kruhu. Runda zase znamená, když se v kruhu kolem stolu vypije nějaký nápoj, například kohoutková voda. Obě slova pocházejí z latinského „rotundus“, čili „kruhový“. Nejvíce rotund na celém světě najdete v Čechách a na Moravě, je to taková naše národní specialita. A nejvíce rund krouží v hostinci U Zlaté rotundy.“⁵⁴ Nebo v *H₂O a poklad šíleného oka*: „Pokud se páky chopí pako, je brzy po pákách.“⁵⁵ Proměna slova pako a páka. Nebo: „Když vstává myš, ty ještě

⁵⁰ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 81.

⁵¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha: Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0. str. 17.

⁵² Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 6.

⁵³ Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6. str. 16.

⁵⁴ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 38.

⁵⁵ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 13.

spíš. Sníš, že tě sní? Spíš tvoji spíží!“⁵⁶. A v pohádce *O díře z trychtýře*: „Na poli trčí vlčí mák v kupoli vrčí vlčí mág.“⁵⁷

6.4.2 Jazykové prostředky syntaktické

6.4.2.1 Frazémy

Petr Stančík si také hraje s jazykem v případě ustálených slovních spojení, kdy používá notoricky známé frazémy, ale vkládá je do zcela nových kontextů. Nejtypičtější se objevují v pohádce *O díře z trychtýře*. „Pět zrněk Cukru leželo v rohu zásuvky a všechna ta zrnka najednou bědovala, naříkala a skučela: – Ajaj, ajajaj, to jsme ale rozsypaná, kdyby nás tak viděla naše Cukřenka, ta by nám dala do řepy. – – Seberte se trochu, – domlouvala jim Díra. – A prozradte mi, kudy se jde do světa. – – To my nevíme, – na to zrnka, – protože nemáme všech pět pohromadě. –“⁵⁸ V H_2O uvažuje Ofélie s Hubertem nad smyslem fráze *s basama s fousama*, nebo *dostat čočku*. „Taky co je špatného na tom, dostat čočku?“ přidal se Hubert a pošoupl si dírkované brýle na nosu. „Třeba takový trosečník na opuštěném ostrově, kdyby zničehonic dostal čočku, by určitě skákal radostí. Nebo astronom, jemuž padající meteorit rozbil dalekohled.“⁵⁹ Ustálená spojení v příbězích Jezevce Chrujdy upřesňují čtenáři výjev nebo situaci. „Stáňa hned letěla za lasičkou, která se právě chystala vařit hrachovou kaši. – Aničko, ta tvoje kytky je ve skutečnosti křen, varovala sůvička kamarádku. – Rychle se ho zbav, nebo ti přeroste přes hlavu! Ale bylo to marné. Křen vypadal tak nevinně a Aničke tak pěkně voněl. Stáňa si povzdechla, vzala ze stolu hrst hrachu a hodila na zeď.“⁶⁰ Sůvička Stáňa tak naráží na přísloví „jako když se hází hrách na stěnu“ ve smyslu, že nefunguje komunikace a lasička Anička ji nevnímá. „Říká se přece: potit se jako prasátko, napadlo Aničku. A tak nasbírali pytel bukvic jako dárek a šli se zeptat divokého kance Klekty. Klekta ale zachrochtal: - To se pletete, vážení. My prasata

⁵⁶ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 41.

⁵⁷ Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6. str. 46.

⁵⁸ Tamtéž, str. 24.

⁵⁹ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 13.

⁶⁰ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-071-9. str. 11.

se ve skutečnosti nepotíme vůbec.“⁶¹ Tentokrát narážka na ustálené spojení „potit se jako prase, zpotil jsem se jak prase“.

6.4.3 Obrazová pojmenování

6.4.3.1 Metafory

Nebyl by to pohádkový svět bez metafor, Petr Stančík pracuje především s doslovnou metaforou: „Vysoko na nebi pluly mraky rezavých skvrn původem z pračky, pravidelně vyplavující sousedy o patro výš.“⁶² Pohled na kuchyň Díry z Trychtýře ze stejnojmenné pohádky. Metafora na základě reálné vlastnosti postavy, takzvaná personifikace: „Naproti tomu elegantní Smradolf měl knír jako vrtuli a tančil jako nikdo jiný v Habřinci. Jenže něco na něm nevonělo“⁶³ Význam „něco na něm nevonělo“ si většinou spojujeme s výrokiem „bylo na něm něco podezřelého, nesympatického“. Ale vzhledem k tomu, že se jedná a postavu tchoře Smradolfa, pobaví nás i doslovný dosah tohoto výroku s myšlenkou smradu, který tchoř vylučuje. A metafora ve scéně z příběhu o pokladu šíleného oka H₂O: „Nebeský lampář daleko za obzorem zapálil Slunce a jeho pozemský kolega pan Sluniště si už chystal svoji dlouhou dřevěnou tyč zakončenou háčkem, aby zhasnul všechny lampy, které minulého večera rozsvítil.“⁶⁴ V pohádce *Mrkev ho vcucla pod zem* do děje autor dokonce vstoupí, aby užitou metaforu čtenáři vysvětlil, a rozvíjí se tak dialog mezi ním samotným. „Jak tam tak stáli jako zařezaní... Ale počkat, jaképak „jako zařezaní?“ Viděli jste už někoho zařezaného stát? Takový zařezaný bude určitě ležet, možná utíkat, ale rozhodně ne stát. Takže jinak: Jak tam tak stáli celí zkoprnělí... Nezlobte se, ale to taky nejde. Co to vlastně znamená „koprnět?“ Vidíte, nevíte. Tedy do třetice: Jak tam tak stáli strnulí překvapením z objevu, že jsou uvězněni v dutých útrobach sopky, ozvalo se takové zvláštní cinkání a po chvíli i s tím cinkáním přiběhl krásný bílý koníček“.⁶⁵

⁶¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha: Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0. str. 16.

⁶² Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6. str. 41.

⁶³ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 3.

⁶⁴ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 56.

⁶⁵ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 69.

6.4.3.2 Komparace

Jazyk Stančkových pohádek dosahuje vyšší komičnosti a oživení i díky přesným přirovnáním. U *Jezevece Chrujdy: strachy rozklepaný jako řízek, tchoř se na ni vrhl jako tygr, Vesmír se otevřel jako skříňka plná pokladů. V H₂O: natahoval ho Hubert jako vařenou špagetu, turisté se kolem ní rojili jako hejna vyhladovělých supů.*

6.5 Interakce

Knihy Petra Stančíka jsou velmi interaktivní. Neustále se čtenáře snaží jakýmkoliv způsobem zaujmout, zapojit do děje a některé z nich mají i edukativní charakter. Ať už jsou to různé šifry, hádanky, které si může čtenář vyzkoušet, nebo je musí splnit, aby se dobral konce. Nebo vysvětlivky po stranách knihy. Poznámky objasňující nebo přibližující děj či postavu, případně takové, které laicky vyloží cizí slovo, jev nebo fakta vycházející ze skutečného života.

„Nálevníci – jsou mrňavé jednobuněčné potvůrky. Svě jméno získali ne proto, že by se rádi nalévali, ale díky tomu, že žijí ve vodě a všelijakých nálevech. Název nálevníci lze rovněž použít pro časté návštěvníky náleven, o nich však tato kniha nepojednává.“⁶⁶

„Jitrnice jsou oblíbená zabijačková pochoutka ve tvaru telefonního sluchátka. Skládají se ze střívka, špejlí a prejtu. Do prejtu se dává z prasátka všechno, co by se jinak nesnědlo: ouška, rypáček, lalok, kořínek, nožičky, kůže, tlusté odřezky a ocásek. V Čechách se navíc nastavuje pečenou buchtou, na Moravě syrovým psem a ve Slezsku sušenými morčaty. Přidáme-li do prejtu krev a kroupy, jitrnice se promění v jelita.“⁶⁷

„Ofélie, žákyně 4. B, špiónka a návrhářka, členka klanu H₂O.“⁶⁸

Jedna z hádanek na konci kapitoly knihy *Mrkev ho vcucla pod zem*: „Má ho papír, dům i stůl, roháč, nosorožec, vůl. Můžeš z něho víno pít, nebo na něj zatroubit. Co je to? (hádanka za 1 hvězdičku)“⁶⁹

⁶⁶ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 7.

⁶⁷ Tamtéž, str. 15.

⁶⁸ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 29.

⁶⁹ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 73.

Jezevec Chrujda ostrouhá křen je jednou z knih, které nakladatelství Meandr zařadilo a vydalo spolu s Knižní stezkou dětem do balíčku Čtenářské lekce. Jde o metodiku k vybraným knihám z kategorie Nejlepší knihy dětem. Metodika obsahuje kartičky, na kterých jsou připravené lekce, s nimiž mohou učitelé ve škole pracovat.⁷⁰

Díl *Jezevec Chrujda vyháni koronavirus* vytvořili autoři jako omalovánky. Jezevec Chrujda s kamarádkou sůvičkou Stáňou učí své kamarády, co mají dělat, aby byli zdraví a nezastihl je nevidaný vetřelec a doma se nenudili.⁷¹

6.6 Spolupráce s ilustrátory

Na začátku kapitoly jsme se zmínili o precizní spolupráci mezi autorem a ilustrátory knihy. V knize *O Díře z Trychtýře*, kterou ilustrovala Toy_Box, najdeme uprostřed díru skrz celou knihu. Na díru, na přední straně vazby, navazuje malé tělo dívky v šatech a proužkovaných podkolenkách, a to je ta Díra. Na každé stránce tak najdeme postavičku s rukama a proužkovanými podkolenkami, kolem ní se dokresluje svět, který na své dobrodružné cestě Díra vidí kolem sebe. Mimo ilustrací najdeme v knize graficky upravené texty mezi kapitolami – „kde se knížka otvírá, žila jednou jedna díra, nejdřív byla v trychtýři, a pak jinam zamíří“ – ve tvaru trychtýře, nebo – „starý sýr kazí mír, smrdí hůř než netopýr“ – ve tvaru kousku sýru. V knize *Mrkev ho vcucla pod zem* je ilustrátorem Jiří Stach. Ten ve světě pod zemí propojuje kresbu s fotografií. Nádech červenofialovočernobílé evokuje jeskyni posázenou ametystem s odrazem lávy, která v ní proudí. „Tahle jeskyně je ve skutečnosti ametystová geoda neboli drúza. Když byla tady ta skála kolem nás ještě horká a tekutá, udělala se v ní bublina. Skála ztuhla, ale bublina už zůstala a za milióny roků v ní vyrostly krystaly polodrahokamu, který se jmenuje Ametyst.“⁷² A hlavní ilustrátorka série o Jezevci Chrujdovi Lucie Dvořáková trefně vystihuje a vytváří les Habřinec s jejími obyvateli. Obrázky jsou barevné, líbivé a zároveň bez jakéhokoliv kýče a náročnosti, což odpovídá doporučenému věku čtenáře od tří let. Série pro starší děti je o kamarádech H₂O. Tady se do ilustrace pustila známá autorka podoby Lichožroutů nebo Kanafáska ze stejnojmenného Večerníčka. Galina Miklínová vtiskla podobu nejen hlavním hrdinů Hugovi,

⁷⁰ <https://www.meander.cz/knihy/ctenarske-lekce-iii/>

⁷¹ <https://www.meander.cz/knihy/jezevec-chrujda-vyhani-koronavirus/>

⁷² Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 76.

Hubertovi a Ofélii, ale i profesora Vulpese, který se zrzavou bradkou v kontrastu s bílým pláštěm budí bláznivou image šíleného vědátora, a také Hubertovým vynálezům, které by si čtenář chtěl s chutí hned vyzkoušet. „Aby děti četly, musíte použít formy, které jsou adekvátní současnosti,“ vysvětluje záměr autorů ilustrátorka Galina Miklínová, která je sama matkou dvou dětí. Petr Stančík pak dodává: „Já jsem vděčný za konkurenci internetu a počítačových her, protože i to může být dnes inspirací, jak napsat knihu pro děti.“⁷³

Analýzu Stančíkovy dětské literatury uzavřeme jeho slovy z rozhovoru s Lidmilou Kábrtovou. „Nevěřím ve skutečnost. Realita je klam a mam a lze ji tvořit, ba dokonce i vyrábět. A tak vytvářím tu svou skutečnost, která se mi líbí, a nabízím ji, ale nenutím, i ostatním.“⁷⁴

7 Interpretace a realizace výukových lekcí

7.1 Didaktický potenciál knih

Pro práci na didaktické interpretaci děl Petra Stančíka jsme vybrali knihy *Mrkev ho vcucla pod zem*, sérii o *Jezevci Chrujdovi* a dvě knihy o superhrdinském dobrodružství party kamarádů *H₂O – H₂O a tajná vodní mise* a *H₂O a poklad šíleného oka*. Tyto konkrétní knihy jsme zvolili z důvodu jejich didaktického potenciálu, který spatřujeme především v interaktivnosti samotného textu, hravosti jazyka a podrobných a barvitých výkladových a popisných pasáží. V knize *Mrkev ho vcucla pod zem* je spousta materiálu od hádanek na konci kapitol po výkladové části a podrobný popis událostí, který sám o sobě můžeme využít k výuce, aniž bychom jej nějak přetransformovali, a hodí se ke strategiím jako je sledování porozumění, hledání souvislostí nebo kladení otázek k textu. U textu v příbězích jezevce Chrujdy jsou to pracovní postupy, popisy sestrojování různých technických vynálezů nebo bytostí z vesmíru, to vše můžeme aplikovat ve strategiích vyváření představ a hledání souvislostí. A také motivy v příbězích, jako je přátelství, poctivost, chamtivost, nebojácnost a téma ekologie. To vše pojaté formou pro děti

⁷³ Buchert, Viliam. *Knihy „H₂O a poklad šíleného oka“ řeší záhady ve stylu českého Harryho Pottera*. Reflex [on-line] 17. 10. 2018, 17:20 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/90608/kniha-h2o-a-poklad-sileneho-oka-resi-zahady-ve-stylu-ceskeho-harryho-pottera.html>

⁷⁴ Kábrtová, Lidmila. *Realita je klam a lze ji vyrábět, říká spisovatel Petr Stančík*. Novinky.cz [on-line] 9.4.2015, 10:00 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/realita-je-klam-a-lze-ji-vyrabet-rika-spisovatel-petrstancik-292500>.

předškolního a školního věku. V knihách o kamarádech H₂O pracujeme s interakcí, například rozšifrovávání textu pomocí šifrovací tabulky, kterou postavy samy v příběhu používají. Objevují se zde výkladové části textu s vědecko-historicko-technickým podtextem nebo popis pracovního postupu, například recepty Hugovy maminky. Mimo výše uvedené vidíme Stančíkův potenciál v hravosti jeho textu, experimentálnosti slovtvorby a bohaté slovní zásobě.

Na základě teorie o didaktickém potenciálu textu odpovídáme na předem dané otázky, které si učitel klade při výběru textu. Mají pro nás texty Petra Stančíka smysl a ztotožňujeme se s autorským záměrem? Ano, jeho texty jsou aktuální a vystihují nástroj našeho cíle. Dokáže text oslovit dnešního čtenáře? Ano, jedná se o moderní literaturu nejen ve stylistice a slovní zásobě, ale i v tématech a prostředí příběhů. Je žánr vhodný? Vzhledem k zaměření na žáky prvních až druhých, pátých až sedmých tříd, tak ano. Jezevec Chrujda by už například neoslovil čtenáře druhého stupně. A posední kritériem jsou jazykové prostředky a slovní zásoba. Ta je vhodná a obohacující. Pokud se objeví cizí slovo nebo pojem, jsou dokonce v textu vysvětleny po stranách knihy (H₂O).

7.2 Metodologie

V textu nejdříve pracujeme s podrobným popisem obsahu knihy včetně ukázek a následně na příběh navazujeme s výukovou lekcí, s níž se snažíme o rozvoj čtenářství a aktivní práci žáků s texty z vybraných knih. Všechny lekce jsou směřovány do hodin českého jazyka a literatury pro žáky od první až do sedmé třídy.

Při tvorbě výukových lekcí jsme pracovali především s inovativními výukovými metodami, konkrétně s konstruktivistickým pojetím výuky, tedy metodou založenou na zaktivizování žáka a na jeho spolupráci s učitelem, se spolužáky. Je cílená hlavně na aktivní činnost a komunikaci. Patří sem diskuze, brainstorming, kritické myšlení, kooperativní myšlení. Kooperativní myšlení je založeno na práci v páru, ve skupině, se spolužáky. Znaky tohoto učení jsou: úspěch skupiny je úspěchem jednotlivce, interakce, formování skupinových dovedností a reflexe celé skupiny.⁷⁵ V lekcích zejména pracujeme s páry a v menších

⁷⁵ Siegllová, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

skupinách. Princip kritického myšlení spočívá v lepší práci žáka s informacemi, se kterými pracuje na základě znalostí a zkušeností jako s celkem. „Kritické myšlení se dá definovat jako – proces, jímž hodnotíme informace –. Ty se zpravidla vztahují k problémům a příležitostem a proces kritického myšlení ukazuje, jak dospět k závěru založeném na faktech, která máme k dispozici. Jedinci, kteří mají vytrénovanou dovednost kritického myšlení, dokážou problémy či příležitosti identifikovat, shromáždit relevantní údaje, analyzovat je vhodným způsobem a vlastními silami dospět ke spolehlivým závěrům bez toho, že by se museli spoléhat na úsudek někoho jiného.“⁷⁶ A metoda diskuze je především postavena na vzájemné komunikaci učitele se žákem a žáky mezi sebou. Je postavena na vzájemné výměně názorů, argumentů, zkušeností. Lekce je tvořena na základě modelu E-U-R, tedy evokace, uvědomění si významu nových souvislostí a reflexe. V první fázi je důležité, aby žák pracoval samostatně a došel tak k uvědomění si, jak dané téma, situaci zná. Je tu důležitý učitelův braistorming se žáky, aby žák došel do fáze aktivizace a uvědomění si vlastní hypotézy. Musíme tak dbát na to, aby nedošlo u učitele k obměně evokace a motivace. Evokace nás motivuje k přemýšlení zevnitř, oproti tomu při motivaci vzniká touha po odměně zvenčí. To znamená, že by se měl učitel vyvarovat vlastního názoru, naopak nechat vyjádřit názor žáka. V rámci fáze uvědomění si významu nových souvislostí se žáci obohacují o nové poznatky a hledají odpovědi na otázky. V této části by neměl učitel příliš zasahovat do procesu a měl by mít co nejmenší vliv. Žáci by měli rozlišovat důležitost informace, kterou přečtením nebo jiným způsobem získali. Díky již získaným vědomostem a zkušenost propojí novou informaci do zcela nových smyslů a zjištění. Poslední fází je reflexe. Jde o vyhodnocení toho, co si žáci během výuky, cvičení, odnesli nového. Během procesu reflexe si vše, co proběhlo, třídí a systematizují. A díky tomu si informace upevňují a uchovávají v paměti. Důležité u této fáze je, aby se žák cítil v bezpečí a nebál se reflektovat nahlas.

V lekci jsou mimo samotného cvičení a výukových metod obsaženy i výukové cíle, kterými se snažíme popsat, co by měl žák po absolvování lekce ovládat, znát a k čemu by měl dojít.

⁷⁶ Royal, Brandon. *Principy kritického myšlení*. Praha: Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3051-0. str. 8.

Všechny výukové lekce mají stejnou strukturu. Obsahují návrh ročníku, pro který je text a náročnost cvičení vhodná, čtenářské strategie, interaktivní techniky, vyučovací cíle, jednotlivé fáze E-U-R, samotné cvičení a závěr. Ke knize je vytvořeno více cvičení, než by hodina stačila obsáhnout. Je na učiteli, aby vybral nejvhodnější části, nebo nejvhodnější počet cvičení vzhledem k časové náročnosti a skupinové dynamice.

V závěru cvičení jsou navrženy i zpětné vazby, ať už verbální nebo neverbální.

Každá hodina začíná představením tématu v tomto případě knihy a krátkého představení autora. Při práci s konkrétní knihou je důležité, aby ji žáci viděli naživo a měli představu, jak vypadá, s možností prolistovat ji, osahat si ji. A následně s evokací – například brainstormingem.

7.2 Mrkev ho vcucla pod zem

„První knížka měla název *Mrkev ho vcucla pod zem*, cesta k jejímu vydání byla docela trnitá. Hlavně proto, že jsem byl znám spíše jako autor knih pro dospělé čtenáře a můj nakladatel Druhé město knížky pro děti nevydává. Ale nakonec vše dobře dopadlo, a knihu vydalo nakladatelství Meandr.“⁷⁷

„Rukopis (tedy spíše počítačopis) Stančikovy pohádky *Mrkev ho vcucla pod zem* jsem četl dvakrát a pokaždé jsem se náramně bavil. Pohádka trochu připomíná Alenku v říši divů, ale jen trochu, Stančík je svůj a jeho imaginace je úžasná. A to jsem myslel, že hned tak někdo nemá na fantazii Jiřího Stacha (*ilustrátor knihy*) – obdivuji ho, koprním nad jeho nápady!“⁷⁸

Příběh malého Ctibora, který tráví dny s rodiči v jejich novém domečku, se znenadání změní, když dojde mamince pro mrkev na zahrádku. Dobrodružná pohádka je zpestřena krátkými básničkami na začátku, které psal Ctibor z nudy na dno klece, ve které byl uvězněný, a hádankou na konci každé kapitoly. Za uhodnutí hádanky může čtenář získat určitý počet hvězdiček, které po přečtení knížky sečte a výsledek pak čtenáře nasměruje k jednomu ze tří konců. S tím, že

⁷⁷ Pavlovský, Jakub. *Meandry dětské literatury*. Petr Stančík: Děti neoblafnete, kniha je buď zaujme, nebo ne. Spotify.com [on-line]. 29. 3. 2022 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/6YyEakM4dbV4TCqMrJT3WF>.

⁷⁸ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. *Wernisch, Ivan*. ISBN 978-80-87596-23-4.

nejméně ohodnocený konec je odbytý, druhý z konců je průměrný a nejbarevnější, nejdelší a nejpodrobnější konec je pro ty, kteří uhodli téměř všechny hádanky. Čtenář se při čtení Stančíkových knih musí oprostít od jakékoliv reality a přizemnosti. Naopak, musí nechat proudit fantazii a nevytvářet závěry dřív než je potřeba. Příkladem jsou již zmíněné hádanky. Hádanky jsou pro prvně zmíněného čtenáře velice náročné a záludné, čte je jasně, a nepřemýšlí, co je za slovy a mezi řádky. Pokud se však nechá unášet na fantaskní Stančíkově vlně, odpovědi mu budou hned jasné.

„Moje dcery v té době (*v době, kdy se rozhodl psát tuto knihu*) hrály počítačové hry a nedokázal jsem je přimět, aby četly. A ony mi oponovaly, že se čtenář v knížce nemůže rozhodnout sám, kam půjde, jak bude rozhodovat o postavě. Proto jsem se rozhodl, že na konci kapitoly jsou soutěžní hádanky a za správnou odpověď sbírá čtenář hvězdičky. Za ty hvězdičky si pak může koupit jeden z konců – příběh má tři různé konce.“⁷⁹

7.2.1 Obsah

Hlavní hrdina Ctibor dostane od maminky za úkol jít utrhnout do zahrádky mrkev. A místo, aby ji vytrhl ze země, ona ho naopak vcucne za ní pod zem do tajemné jeskyně, kde žije zlý obr Drtihnát. „Ctibor zblízka viděl, že obr je celý postavený z červených cihel: cihlové měl tělo, hlavu, šilhavé oči, jazyk a vykotlané zuby, dokonce i chlupy trčící z nosu a uší byly cihlové. Jenom knír měl vykováný ze železa.“⁸⁰ Obr Ctibora stáhl pod zem s plánem, aby mu chlapec sloužil, a tak jej uvěznil do klece. Ve vězení se Ctibor seznámí s dalším vězněm, zakrslým slonem Alfrédem, který Drtihnátovi musí troubit valčíky pro radost.

První úkol, který Ctibor dostane, je aby Drtihnáta poškrábal na zádech, kam si nedosáhne. Při slaňování narazí Ctibor na houbu Můromůrku Velelíbeznou. Ta zrovna okopává svoji zahrádku. Poprosí jej, aby ji netrhal a jako poděkování mu Můromůrka daruje semínka Mydlice Lékařské a prozradí mu tajné zaklínadlo, kterým Mydlici probudí. „Mydlice, Mydlice, prosím tě velice, dej mýdlo z hlubiny,

⁷⁹ Pavlovský, Jakub. *Meandry dětské literatury*. Petr Stančík: Děti neoblafnete, kniha je buď zaujme, nebo ne. Spotify.com [on-line]. 29. 3. 2022 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/6YyEakM4dbV4TCqMrJT3WF>.

⁸⁰ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucle pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 17.

kde bydlí bublin!“⁸¹ Ta mu mýdlo vyčaruje a pomocí mýdlové bubliny se on i slon Alfréd snesou z klece. A protože neví, kudy se vydat, hodí si Ctibor mincí a mince Náhoda je nasměruje ke krevetě Vlnomilce. „Byla mnohem vyšší, než Ctibor s Alfréedem dohromady. Celá se měňavě leskla, jako kaluž s olejem ve sluníčku. Namísto očí měla dva černé víry, pomalu se otáčející směrem k sobě i od sebe zároveň. A každému, kdo se na ni chtěl podívat, pohled po ní hned sklouznul, takže byla vidět jen jako rozmazaná skvrna v koutku oka. Paní vzala vyhozenou minci ze vzduchu a položila ji Ctiborovi na dlaň lvem nahoru. Pak mu vznešeně pokynula a odešla stejně tiše, jako přišla.“⁸²

Vlnomilka vždy snila o tom, že se stane potápěčkou, ale ne tou klasickou podvodní, ale suchozemskou. A tak se jako kreveta naučila dýchat na souši. Ale na souši nejsou žádné vraky a nikdo netroskotá, musela si kvůli tomu otevřít jinou firmu. Založila prádelnu, hlavně proto, že pod vodou prádlo neschne. „Prádelna krevety Vlnomily – namáčení, praní a máchání všeho druhu.“⁸³ Ctibor s Alfréedem jí pomohli se ždímáním prádla a za pomoc jim dala lano, s nímž vyšplhali k velké klíčové dírce, kterou chtěli proklouznout na druhou stranu dveří. Do cesty se jim připletla zámecká myš Hryž ze zámku, která se rozhodne, že uteče s nimi. Potkávají obojživelníka Salamandra, kterého vysvobodí z řetězů, jimiž pohání obrův výtah. Opět jim, jako poděkování, poradí kudy dál ze zajetí obra Drtihnáta.

K cíli se vydají za moudrým hadem Murgem. Cestu jim ale zkříží kuň Pegakornus vydávající se za partyzána. Zradí je a vydá obrovi, který uprchlíky po celou dobu pronásleduje. „Vrtkavá paní Štěstěna se k nim otočila zády a ještě na ně neslušně vystrčila zadek.“⁸⁴ Naštěstí se při cestě zpět do obrovy skrýše pod obrem podlomí most a uplave. „Most nebyl stavěný pro obry a jeho lana skřípala zubama, jak byla napnutá. Ale byla to poctivá práce a most by tu váhu nejspíš vydržel. Jenomže když byl obr přesně v půlce, třesky dva výbuchy a levé hlavní lano se na obou stranách utrhlo. Lávka se sklopila a obr spadl do řeky. A i když se do těžké rtuti skoro vůbec neponořil, divoký proud ho podebral a odnesl někam do hlubin.“⁸⁵ Uprchlíci se

⁸¹ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 25.

⁸² Tamtéž, str. 32.

⁸³ Tamtéž, str. 34.

⁸⁴ Tamtéž, str. 79.

⁸⁵ Tamtéž, str. 85.

zachytí na jednom z kamenů a zachrání je opravdová partyzánka ropucha Apolena. Poté, co se u ní posilnili na cestu, vyrazili konečně do cíle.

A nyní se čtenář dostává ke konci pohádky a čekají na něj tři různé konce.

7.2.2 Tři různé konce

První z konců pohádky je nejpestřejší, nejrozvinutější a je to ten konec, který si mohl vybrat čtenář, který uhodl největší počet hádanek, a tak získal největší počet hvězdiček. Tento příběh končí tak, že se povede Ctiborovi, Alfrédovi a myši Hryžce uprchnout ze spárů Obra a dostanou se k hadovi Murgovi, který poradí Ctiborovi, jak obra Drtihnáta začarovat. Bohužel při souboji s obrem přijde o život myš Hryž. „Teprve když sám sobě rozmlátil půlku hlavy, podařilo se obrovi myš chytit za ocásek a vytáhnout ven. Hryž ho zuřivě bodala do prstů, ale tomu se Drtihnát jen smál a pak s ní surově praštil o zem. Sice teď vypadla jako v posledním tažení, jenže u obrů není hlava moc důležitá. Vlastně mají hlavu jen na ozdobu, aby měli na čem nosit své železné vousy. Kdežto mozek mají bezpečně schovaný v zadku. A tak se obr jen oklepal, zafuněl a zase se vrhnul po Ctiborovi.“⁸⁶

A tak příběh nekončí úplně šťastně, Ctibor se po velkolepém pohřbu dostane spolu se slonem Alfrédem zpět na zem. Slon Alfréd se stane náčelníkem hasičů. A díky tomu, že plynutí času je jiné na zemi a pod zemí, si rodiče ani nevšimli, že Ctibor zmizel.

Druhý z konců, podle slov autora průměrný, se s obrem vypořádá tak, že had Murgo poradí Ctiborovi, Alfrédovi a myši Hryžce, aby vytrhli cihlu z obrovy levé paty. Díky tomu se obr rozpadl na hromadu cihel, protože to bylo jeho slabé místo. „Obr má jediné Slabé místo a tím je první cihla, za které byl kdysi postaven. Všechny ostatní drží na téhle jediné, ty drží pevně, ale tahle jediná se viklá. Najdeš ji úplně dole na levé Drtihnátově patě. Když tu cihlu vytrhneš, obr se dočista rozšype. Z těch rozsypaných cihel pak postavíte Schodiště ze Sopky ven a po něm odejdete. Ale pozor! Obr už sem běží.“⁸⁷ Hrdinové příběhu tak byli vysvobozeni. Ctiborovi nešťastní rodiče, kteří ho po celou tu dobu hledali, byli rádi, že se vrátil, myš Hryž

⁸⁶ Stančík, Petr. *Mrkev ho vucula pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 109.

⁸⁷ Tamtéž, str. 113.

si postavila u Ctibora ve sklepe sýrovou chaloupku a Alfréd přes den troubil v jednom nákladáku a večer v symfonickém orchestru.

Poslední ze tří konců je víceméně odbytý, vešel se do velikosti jednoho odstavce. Ctibor zapomene na své kamarády, ujede jim na šicím stroji, který ale dostane smyk a zřítí se do propasti. V tu chvíli se Ctibor probudí v záhonku zarytý obličejem a zjistí, že celé dobrodružství byl pouze sen. „Já vím, tenhle konec je vysloveně odfláknutý, ale vy jste ty hádanky taky odbyli.“⁸⁸

Díky tomuto schématu knihy má čtenář možnost vybrat ten konec, který vyhraje soutěží, nebo si přečte všechny tři a vybere si ten, který se mu nejvíc líbí.

7.2.3 Téma

Příběh chlapce Ctibora, který se ocitne v podzemí a snaží se najít cestu ven, téma, které se zdá být podobné všem dobrodružným příběhům, je ozvláštněno mystickým světem podzemí s nejasným koncem. Příběhem prolíná myšlenka záchrany Ctibora a dalších postav, které na útěku potká a následně i poražení obra Drtihnáta a osvobození podzemní říše. Kniha je představena pointou, zda mrkev, kterou trháte ze země, vás naopak nemůže vcucnout za ní. Příběh podobný pohádce O slepičce a kohoutkovi. Každý, komu pomůžeš, ti poradí, kam dál. Také je to pohádka podobná počítačové hře, kde rozhoduješ, co se s postavou ve hře stane. Při čtení by nás mohla napadnout myšlenka na deskovou hru. Kostkou by byla paní Náhoda, která v příběhu Ctiborovi a Alfrédovi radí, kudy kam. A jednotlivá zastavení by byla hracími poli s hádankou na konci. Také, jak vypovídá jeden z konců, se tu objevuje téma snu, co když celý příběh byl jeden dlouhý sen. To jsou tematické roviny, které dobrodružnou interaktivní pohádku provází.

7.2.4 Motivy

Mrkev ho vcuclo pod zem obsahuje spoustu příběhů v příběhu, které skrývají mezi řádky motivy knihy. Je to nový majitel Ctiborova bývalého domu, ze kterého se kvůli častým záplavám odstěhovali – motiv nového domova. Stařenka varující před vybudováním zahrádky na tenkém povrchu, moudrý had Murgo, který ví o všem, co se v podzemí děje – motiv vševědoucího, toho, kdo je nad námi. Obr Drtihnát ztělesňuje motiv hamižnosti, bezcharakternosti a zlosti. Postava

⁸⁸ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcuclo pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 116.

Pegakornuse, kterou přátelé při útěku potkají a s důvěrou se u ní schovají, představuje zradu a varování před prvním dojmem. Pavouk Pavka, který se má oženit s Arankou. Je příkladem nešťastné a nenaplněné lásky. Celým příběhem prolíná motiv pevného přátelství a odvaha. Mezi vizuální vjemy můžeme zařadit motiv ametystu, který zbarvuje v tomto duchu celé podzemí s odrazem rudé lávy.

7.2.5 Postavy

V příběhu *Mrkev ho vuccla pod zem* najdeme ve světě nad zemí především postavy lidí. Hlavní hrdina *Ctibor*, *Ctiborovi rodiče*, *kamarádi* a *sousedé*. Naopak pod zemí jsou postavy pohádkovější a můžeme je rozdělit na hodné a zlé. Mezi záporáky určitě zařadíme *obra Drtihmáta*, kterého se bojí všichni obyvatelé jeskyně. Obrova matka *Žuloprdku*, kůň *Pergakornus* a *pavoučnice Aranka*, přezdívaná Černá vdova, to jsou obrovy pravé ruky v pomoci polapit prchající hrdiny. A pak tu máme Ctiborovy kamarády. Slona *Alfréda*, se kterým se chlapec seznámí v obrově vězení. Zámeckou myš *Hryž* ze zámku, na kterou Alfréd se Ctiborem narazí v klíčové dírci. To jsou hlavní postavy, které čtenáře provází dobrodružnou cestou na svobodu. Při útěku potkají různé bytosti, které jim pomůžou v hledání cesty ven, nebo ukrýt se před běsnícím obrem. Jsou to zvířata nebo rostliny – *Miromiřka Veleliberná*, *Mydlice Lékařská*, *kreveta Vlnomilka*, *Salamandra*, *partyzánka ropucha Apolena*, pavouk *Hlavka* a had *Murgo*. Případně fantaskní tvorové – mince *Náhoda*.

7.3 Didaktická interpretace knihy *Mrkev ho vcucla pod zem*

7.3.1 Výuková lekce 1

Ročník: 5. třída

Čtenářská strategie: Hledání souvislostí, vytváření představ, sledování porozumění.

Interaktivní techniky: Práce ve dvojici, párové čtení, diskuze, odvozování, brainstorming, výtah, předvídání.

Datace hodiny: 2 vyučovací hodiny - *Učitel nemusí pracovat se všemi úkoly naráz, navzájem na sebe nenavazují.*

Práce s textem: Kniha *Mrkev ho vcucla pod zem*⁸⁹.

Důvody výběru ukázek:

1. *úkol:* Zde byl vybrán úryvek ze začátku knihy. Ctibor zkoumá mrkev a barvitě popisuje, co a jak ho na mrkvi zaujalo. Cílem je imaginace zeleniny a její podrobný popis. Využíváme zde strategie vytváření představ.

2. *úkol:* Jedná se o úryvky, které popisují věc, místo nebo postavu, které se v příběhu objevují nebo se o nich mluví. Cílem toho úkolu je práce s textem a porozumění textu. Využíváme zde strategie sledování porozumění.

3. *úkol:* Text vypráví příběh o Slávce Přisavce, která se neuměla rozhodnout a vyjmenovává všechny druhy zmrzliny, kterou si objednala. Žáci mají za úkol tyto chutě z textu vyčíst a vypsát je do zmrzlinové koule. Využíváme zde strategie sledování porozumění.

4. *úkol:* Jedná se o hádanky, které se v knize objevují na konci kapitoly a jsou výborným materiálem na samostatné cvičení. Ve cvičení žáci najdou i správné odpovědi, které přiřazují k hádance. Využíváme zde strategie sledování porozumění.

⁸⁹ Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucla pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4. str. 14, 89, 99, 103, 37 – 38, 30.

Cíle hodiny:

- Žáci si vyzkouší čtenářské strategie – hledání souvislostí, vytváření představ, sledování porozumění.
- Žáci porozumí textu.
- Žáci dokáží pracovat s textem a vyhledat v něm potřebné informace.
- Žáci používají své představy a zkušenosti při popisování zeleniny.
- Žák získává základní čtenářské návyky i schopnosti recepce a interpretace.

Evokace:

Představíme žákům knihu *Mrkev ho vcucla pod zem* a v krátkosti i autora Petra Stančíka. Shrňeme jim příběh o Ctiborovi a jeho kamarádech. A přečteme si společně kapitoly 3 a 4. Vysvětlíme dětem, čím je kniha zajímavá – že má tři různé konce, ke kterým dojdeme díky hvězdičkám získaným za správnou odpověď uhadnuté hádanky. Společně nad příběhem debatujeme. Setkali jste se již někdy s takovou knihou, co vám kniha připomíná, jakou formu? Počítačové hry? Poté rozdáme každému papír s úkoly – *Tvá zelenina, Dopln postavu/věc/místo, Zmrzlina, Hádanky*.

Uvědomění si:

Při čtení textu si musíme uvědomit slova, kterým žáci nerozumí, abychom jim je vyložili. Ubezpečíme se, zda správně vysvětlujeme zadané úkoly, zda žáci opravdu chápou, co po nich ve cvičení chceme. Do této fáze jinak moc nezasahujeme, abychom žákům neusnadnili jejich přemýšlení a vyřešení úkolů a neochudili je tak o vlastní, samostatný výstup. Pouze upřesňujeme zadání.

1. úkol: (cca 20 minut) Žáci mají za úkol přečíst si úryvek z knihy, kde Ctibor zkoumá mrkev a objevuje, co skrývá, jak vypadá, chutná. Na základě tohoto úryvku si žák vybere svoji oblíbenou zeleninu nebo naopak tu, kterou nemá rád, a pokusí se ji co nejpodrobněji popsat – barva, tvar, velikost, chuť, vůně, ... Poté, co zeleninu popíše na papír, přečtou si spolužáci navzájem v lavici – případně ve trojici – co napsali.

2. *úkol*: (cca 10 minut) Žáci na základě úryvků z knížky hádají, o kom nebo o čem se v textu píše. Odpověď pak píše do vyznačeného místa. Po splnění úkolu následuje diskuze celé třídy, s uvažováním nad ním, proč se rozhodli pro tuto odpověď, co je k tomu vedlo.

Odpovědi: MAPA, PAVOUK, ŠICÍ STROJ, POTÁPĚČ

3. *úkol*: (cca 10 minut) V tomto cvičení pracují žáci s textem. V úryvku vypráví Slon Alfréd příběh o Slávce Přísavce, která si neuměla vybrat příchut' zmrzliny, a tak si dala míchanou. Úkolem je vypsát příchutě do kopečků zmrzliny. Po tomto cvičení se děti zeptáme, jakou příchut' zmrzliny mají rády ony. A zkusíme společně spočítat, jaká příchut' má ve třídě převahu.

Odpovědi: Chaluhová, kaviárová, slanečková, mořsko-sasanková

4. *úkol*: (cca 15 minut) Žáci mají za úkol uhodnout hádanku a přiřadit k ní správnou odpověď. Hádanka je v obdélníku a odpověď v oválu. Vybarví stejnou barvou hádanku a odpověď. Po skončení následuje společná diskuze, která z hádanek byla nejzákladnější.

Odpovědi: Je soudeček bez obrouček, dvojí víno v něm šolichá, přece se nikdy nesmíchá. Co je to? – VAJÍČKO. Otvírá semena, hudbu i zámky. Neplatí ale na studánky. Co je to? – KLÍČ. Třicet běloušů, bez nich nekoušu. Co je to? – ZUBY. Má jen jednu nohu, ale nikam nechodí. Nosí klobouk, ale nesmeká. Pirátem není. Kdo je to? – HOUBA. Připomíná noru, kam jde spousta tvorů. Když pak chtějí jít dále. Skončí často v kanále. Co je to? – ŽALUDEK.

Reflexe:

S reflexí pracujeme v rámci diskuze. Mimo otázek ohledně cvičení – co komu dělalo problém, odpovědi na hádanky, nebyly hádanky těžké? Navazujeme na průběh hodiny, reflektujeme, jak hodina probíhala. Pokud už jsou děti unavené a nechce se jim odpovídat, využijeme zpětné vazby – jak se ti v hodině pracovalo – pokud super: vyskoč, pokud průměr: zůstaň stát, pokud tě práce nebavila, nedařilo se ti: dřepni si. Tím docílíme i protažení těla. Nezapomeneme se zeptat, zda je kniha – příběh zaujal.

Cvičení

1. úkol:

Maminka hlavního hrdiny Alfréda má velkou zeleninovou zahrádku, na které jí rostou i mrkve. Přemýšleli jste někdy nad tím, jak taková mrkev vypadá? Jakou má barvu, chuť, tvar nebo jak roste?

Pokaždé, když Ctibor trhal mrkev, Ctibor žasnul, jak je ta zelenina chytře vymyšlená: Stojí si v zemi na červené noze, která má uvnitř kost. No opravdu! Jestli nevěříte, tak se do mrkve podívejte sami. Kost tam je a navíc má po stranách špičaté háčky, podobné trnům na stonku růže. A z té červené nohy úplně nahoře roste držák zvaný chřást, dlouhý akorát do ruky, aby bylo za co tu mrkev vytáhnout.

Tvým úkolem bude, vybrat si některou ze zelenin, kterou máš rád, nebo naopak, a zkus ji prozkoumat, jako Ctibor. Jakou má barvu, jak roste, chutná nebo nechutná...

2. úkol:

V příběhu *Mrkev ho vcucla pod zem* potká Ctibor spolu s kamarády spoustu zajímavých bytostí, věcí a míst. **O každé/-m ti něco povím a ty zkusíš uhodnout, kdopak nebo copak to je.** (V případě zvířete nebo rostliny nemusíš vědět jméno, stačí, jak se jemu/jí obecně říká).

Na ... bychom našli cestu hned. A co je to? ... je takovááá sušenááá krajina. Na ... je všechno jako ve skutečnosti – třeba hory, řeky a města – jenže zmenšenééé. (tři tečky skrývají věc, kterou máš uhodnout)

Kdyby neměl osm nohou a stejně tolik očí, nikdy by to nezvládl. Takhle si na každém stroji dvěma nohama posunoval látku a dalšíma dvěma šlapal do pedálu. Kolem krku měl uvázaný bílého motýlka. Na nosu mu trochu nakřivo seděly hrozně široké brýle s osmi obroučkami a osmi skličky. Půlkou očí sledoval šaty, druhou půlkou frak, a ze všech najednou mu koulely slzy.

Přejít přes prádelní šňůru nejde, ale šlo by se z jedné strany obrovsky košile na druhou přešít na stroji. Stroj se do látky pevně zakousne jehlou a nití. A jak šitím látku posunuje, vlastně se sám posunuje po ní. Dokud nedojede na konec.

O jakém stroji to Ctibor mluvil?

Už když jsem byla úplně malá larva, obdivovala jsem Jak určitě víte, ... se říká lidem, kteří se noří pod hladinu vody a tam pak hledají poklady ve vracích ztroskotaných lodí, spravují telefonické kabely překousnuté od žraloků a podobné zajímavosti. A jak jsem se kolem těch ... pořád ochomýkala, zatoužila jsem být ... také. Ale ... suchozemskou, to znamená na opačnou stranu – z vody na souš. To je mnohem těžší. Protože zatímco lidé mají skafandry, gumové ploutve, masky a láhve se stlačeným vzduchem, takže mohou pod vodou plavat i dýchat, pro krevety nic podobného neseženete. A tak jsem začala trénovat dýchání na vzduchu i chůzi na suchu. Nejdřív mi to vůbec nešlo a klepítka jsem brzy měla celá ošmačchaná, ale nevzdala jsem se a dnes už na souši cítím jako ve vodě.

(tři tečky skrývají postavu, kterou máš uhodnout)

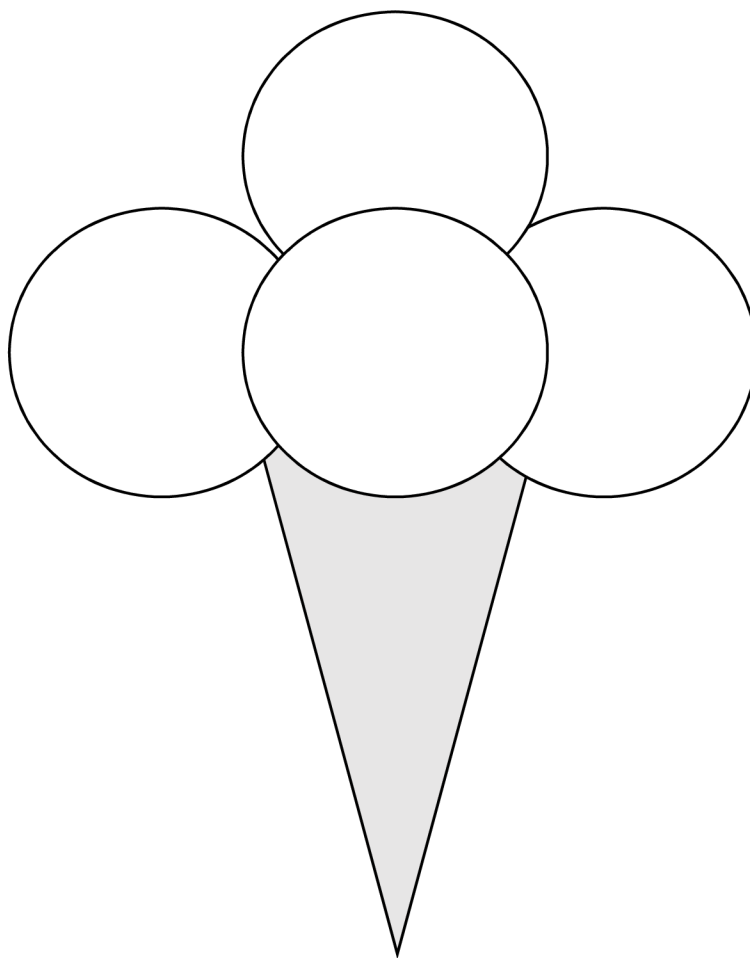
3. úkol:

Slon Alfréd měl kamarádku chobotnici Slávku Přísavku, která milovala zmrzlinu.

V tu chvíli chobotnici napadlo, že když si dá míchanou zmrzlinu, dostane v jednom kopečku zároveň i ty ostatní. A tak si ji dala. Franta nelhal, v míchané zmrzlině byly opravdu všechny chuti: chaluňová, kaviárová, slanečková, a dokonce i ta mořsko-sasanková, jenomže Slávnce to vůbec nechutnalo. Chuti v míchané zmrzlině se totiž navzájem hádaly a tloukly jako neposlušné děti na nudném výletu. A milá Slávka začala litovat, že si zvolila tu míchanou, a začala přemýšlet, jaké by to bylo báječné, kdyby si vybrala jen tu chaluňovou, jen tu kaviárovou, jen tu slanečkovou nebo jen tu mořsko-sasankovou.

Z jakých rostlin nebo živočichů byly příchutě ze Slávčiny míchané zmrzliny?

Zapiš do kopečků zmrzliny, jedna příchut' – jeden kornout.

4. úkol:

Na konci každé kapitoly v knize *Mrkev ho vcucla pod zem* najdeme hádanku. Tvým úkolem bude přiřadit k hádance správnou odpověď. – **Vybarvi stejnou barvou obdélník a ovál, který k sobě patří.**

JE SOUDEČEK BEZ OBROUČEK,
DVOJÍ VÍNO V NĚM ŠOLICHÁ,
PŘECE SE NIKDY NESMÍCHÁ.

CO JE TO?

HOUBA

OTVÍRÁ SEMENA, HUDBU I ZÁMKY.
NEPLATÍ ALE NA STUDÁNKY.

CO JE TO?

ŽALUDEK

TŘICET BĚLOUŠŮ,
BEZ NICH NEKOUŠU.

CO JE TO?

VAJÍČKO

KLÍČEK

MÁ JEN JEDNU NOHU, ALE
NIKAM NECHODÍ. NOSÍ KLOBOUK,
ALE NESMEKÁ. PIRÁTEM NENÍ.

KDO JE TO?

PŘIPOMÍNÁ NORU,
KAM JDE SPOUSTA TVORŮ.
KDYŽ PAK CHTĚJÍ JÍT DÁLE,
SKONČÍ ČASTO V KANÁLE.

CO JE TO?

ZUBY

7.4 Příběhy o Jezevci Chrujdovi

Krátké příběhy Jezevce Chrujdy ze života v lese Habřici určené pro čtenáře od čtyř let. To je série pohádek Jezevec Chrujda a – podtituly příhod, které Jezevec se svými kamarády a dalšími obyvateli lesa prožívají. Postupně jsou to díly: *Jezevec Chrujda točí film*, *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*, *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*, *Jezevec Chrujda dobý vesmír*, *Jezevec Chrujda prochází divočinou*, *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*, *Jezevec Chrujda zakládá sbor netopejřů*, *Jezevec Chrujda vyhání koronavirus jako omalovánky*, *Jezevec Chrujda krotí kůrovce* a chystá se díl o pirátském pokladu.

Jak se Jezevec Chrujda zrodil, popsal Petr Stančík v rozhovoru *Četba za časů korony s Petrem Stančíkem*. „Postavu jezevce vymyslela paní Ivana Pecháčková, majitelka nakladatelství Meander. Postupovala vylučovací metodou: hledala zvířátko, které dosud nebylo hrdinou žádné knihy pro děti. Přitom zjistila, že většina normálních živočichů už je obsazená, a ti zbylí jsou většinou slizcí, jedovatí nebo cizopasní. K podobnému závěru kdysi došel i Zdeněk Miler a ze zoufalství vytvořil dnes světoznámého krtečka, ovšem za cenu zásadní idealizace. Kdo někdy viděl živého (nebo přejetého) krtka, bude se mnou jistě souhlasit, že hnusnějšího tvora těžko pohledat. Ty odporné pracky nebo výrůstky na čumáku! Ivanka se ovšem nevzdala a nakonec narazila na jezevce, tvora sice poněkud samotářského, zato však čistotného a opatřeného apartním kožíškem. Pak zadala několika autorům ze stáje Meanderu, aby napsali o jezevci pohádku. A pohádky dala přečíst dětem. Děti pravily, že nejvíce se jim líbí ta moje, a tak jsem dostal jezevce na starosti já. Shrnutí: Ivana vymyslela jezevce, já ho pojmenoval Chrujda a vymyslel jeho příběhy, definitivní podobu mu dala moje milovaná výtvarnice Lucie Dvořáková.“⁹⁰

⁹⁰ Pithartová, Jana. *Četba za časů korony s Petrem Stančíkem*. Východočeské divadlo Pardubice [online]. 9. 5. 2020 [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://www.vcd.cz/clanek/cetba-za-casu-korony-s-petrem-stancikem>.

7.4.1 Téma

V příbězích o jezevci Chrujdovi je téma téměř vždy stejné a vyplývá z názvu. Jezevec Chrujda točí film, staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič, našel lásku, dobývá vesmír, cestuje přes moře do divočiny, krotí kůrovce, zakládá pěvecký sbor netopejřů a zbavuje se křenu. Vzhledem k cílenému věku čtenáře, by téma nemělo být moc náročné, ale jasné a srozumitelné. Ale i tak v příbězích nacházíme další témata, která knihám dodávají aktuálnost a nadčasovost. A vzhledem k morálním a poučným závěrům lehce napodobují bajky. V příběhu *Jezevec Chrujda ostrou křen* je to téma rozpínavosti a chamtivosti, v díle, kde se netopejři nastěhují do lesa Habřince, je to téma neohleduplnosti a nevědomosti, v díle s podtitulem krotí kůrovce je téma jasné a velice aktuální. V knize *Jezevec Chrujda dobývá vesmír* je to téma vědeckého vynálezu a úcty k obyvatelům jiné planety. V příběhu *Jezevec Chrujda točí film* bychom mohli mluvit o tom, jak se snaží postavy vyrovnat ostatním a nehledí na svou originalitu, a že ten, kdo se nepřetvařuje, dojde nejdál, protože nelže. Díl, který naprosto charakterizuje dnešní společnost. Je zde i téma společného soužití zvířat v lese bez rozdílu a utlačování slabších. Příkladem je tomu hendikepovaná sůvička Stáňa, která se pohybuje pouze na vozíku s balónky. Na okraji lesa žijí, respektive žije pouze tchoř Smradolf, ale ten kvůli svému zlomyslnému chování. Tématem všech knih je tedy i morální poselství vyplývající z daného dílu.

7.4.2 Motivy

V příbězích o jezevci Chrujdovi můžeme s motivy pracovat v několika rovinách. Jednou z rovin je motiv přírody – ekologie, nastínění, jak zvířátka v lese bydlí včetně jejich denního režimu, což kopíruje skutečnost. Další je rovina vědecká – výroba vynálezů, studování botaniky rostlin, biologie zvířat. A pak jsou to motivy silného přátelství, lásky, soudržnosti, hrdinství, čistého ducha, ale také chamtivosti, žárlivosti, lži a vychloubačnosti.

7.4.3 Postavy

V knize je hlavní postavou *Jezevec Chrujda*, jak napovídá název. Je to skromný, hodný, málomluvný, statečný, obětavý, šikovný tvor. Živí se jako stavitel, postavil vilu vílám, moderní podzemní noru lišce. „Jezevec Chrujda bydlel v noře uprostřed lesa Habřince. Chrujda byl široko daleko nejlepší odborník na hrabání podzemních nor, brlohů, peleší a chodeb všeho druhu. A tak si ho sousedé vážili a uctivě zdravili – Dobrý den, pane podzemní staviteli!“⁹¹ Jeho přítelkyní je krásná, milá a nebojácná *lasička Anička – Lásečka*. „Jezevec Chrujda si žil klidně ve své noře pod pasekou uprostřed lesa Habřince. Jednoho dne se mu však přihodila tuze divná věc... Nějak se zakoukal do lasičky Anička a hned bylo po klidu.“⁹² Jezevec Chrujda má ale soka, vyhlášeného krasavce s knírem jako vrtulník a lamače dívčích srdcí, *tchoře Smradolfa*. Ten nejen, že mu chce přebrat lasičku Aničku, ale snaží se ho znemožnit při jakékoliv příležitosti, ale naštěstí marně, a špatně tak naopak dopadne tchoř Smradolf, hlavní záporná postava příběhů. Velkou kamarádkou jezevce je suvička Stáňa, v dětství jí po křivici ochrnula křídla a tak létá pouze na balónovém křesle. Je velice chytrá, všeznalá. Autor ji rád přezdívá Stevem Hawkingem. „Stáně v dětství po křivici ochrnula křídélka, a tak mohla létat jen balónovém křesle. Zato byla hrozně chytrá, nejchytřejší v celém Habřinci, a možná i na celém světě. Pozorně Chrujdu vyslechla, chvíli dumala a pak řekla – Když chceme něco urychlit, musíme postavit urychlovač částic. A začala kreslit plány.“⁹³ A pak jsou tu další obyvatelé lesa Habřince, stálí starousedlíci – *žížala, liška, srna Serena, laň Jelena, daněk Dan, hlemýžď Lumír*,... a ti nezvaní – *papoušek, netopejři, kůrovec*.

7.4.4 Jezevec Chrujda točí film

Jednoho dne se do lesa Habřince zatoulal papoušek z města. A tak moc se natřásal, až svoji načepejřeností nakazil i ostatní obyvatele lesa. Všichni se začali stylovat do různých barevných trendů. Až na Jezevce Chrujdu, který raději svůj čas věnoval učení se cizím jazykům. A dobře udělal. Do lesa totiž dorazili filmaři z ciziny se záměrem natočit černobílý film. Tím pádem bylo o hlavní postavě filmu rozhodnuto. Hlavní roli získal jezevec Chrujda, protože si na nic nehrál a zůstal

⁹¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1. str. 1.

⁹² Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 1.

⁹³ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-63-0. str. 5.

přirozený ve své barvě. „A tak zatímco datel bušil do stromu, jezevec hrál jako o život. Když byl film hotový, přišel se na něj podívat celý Habřinec. Můry obsadily první řadu a jako obvykle se natlačily až k promítacímu plátnu. Ale protože Chrujda hrál hlavní roli, nakonec všechno dobře dopadlo.“⁹⁴

7.4.5 Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič

Jezevec Chrujda, jako vyhlášený stavitel, pomohl vyhloubit novou moderní noru lišce. Ta mu za pomoc dala láhev pampe-liškového vína se slovy, že se musí nechat před vypitím ještě pár let uzrát. Chrujdovi se nechtělo čekat, a tak spolu s kamarádkou sůvičkou Stáňou vymysleli a sestrojili urychlovač částic. Ale místo vína se do stroje připletl hlemýžď Lumír, který se kvůli tomu šíleně zrychlil. „Do toho dne hlemýžď platil za nejpomalejšího živočicha a občas ho nechal za zády i hříb Bedřich, který ve sportu právě nevynikal. Teď se však ukázalo, že Lumír je ve skutečnosti neřízená střela a všem obyvatelům lesa začal lézt na nervy. Vlastně běžet na nervy. Předbíhal ve frontě na rychlený salát, byl prchlivý, ukvapený a v hovoru zásadně odbíhal od tématu.“⁹⁵ A protože bylo hlemýžďovo zrychlení pro všechny z lesa otravné, vymysleli Chrujda se Sůvičkou Stáňou naopak pomalič. Nalákali hlemýžďe do stroje, zpomalili ho a vše se vrátilo do starých dobrých kolejí.

7.4.6 Jezevec Chrujda našel velkou lásečku

Jezevec Chrujda se zakoukal do lasičky Aničky. Ale nebyl jediný, kdo stál o její lásku. Jeho sokem byl elegantní tchoř Smradolf, a tak Anička nevěděla, pro koho se rozhodnout. Jednoho dne se rozhodla prozkoumat jeskyni utopené vody a pánové ji šli doprovodit. V jeskyni se totiž podle všeho vyskytují cucíři neboli násosňouši. Ukázalo se, že ano. „Z temnoty jeden za druhým vylézali bledí tvorové s obrovskými očima a násoskou místo pusy. Smradolf strachy rozklepaný jako řízek se bez rozloučení poroučel, kudy přišel, až se mu od ocásku praštilo. – Máme žízeň! Velkou žííízeň na vaši krev! Kvíleli cucíři a v mžiku je obklíčili ze všech stran.“⁹⁶ Jezevec Chrujda je naštěstí velice chytrý a pohotový. Vytáhl z batohu čerstvé koblihy a nabídl jim je. Cucíři vysáli místo krve z lasičky a jezevce skvělou

⁹⁴ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1. str. 22.

⁹⁵ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-63-0. str. 14 – 15.

⁹⁶ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 15.

jahodovou marmeládu, společně se seznámili a na rozloučenou pověděli pár vtipů. To jak statečný jezevec byl, přesvědčilo lasičku Aničku k tomu, že chce jeho. A jak dopadl tchoř Smradolf? V temné jeskyni zabloudil, dostali ho cucíři, vysáli ho a pak když chodil, hrozně při tom vrzal. „Chudák tchoř pak už za Aničkou ani nepáchl. A jak dopadli cucíři? Cucířům koblihy ta zachutnaly, že úplně přestali sát krev, a v jeskyni utopené vody se už nikdo nemusel bát. A té doby se v Habřinci ví, že holky letí na hrdiny. Zvláště na ty, co mají vzkvétající živnost.“⁹⁷

7.4.7 Jezevec Chrujda dobývá vesmír

Zvířátka z lesa Habřince našla jednoho dne na zemi raketu. Po prozkoumání, co je to za předmět, se rozhodli, že taková raketa může letět na měsíc. Tak sůvička Stáňa, nejchytřejší z lesa, vytvořila plán na výrobu vesmírné rakety z rakety a jezevec Chrujda ji sestrojil. A protože byl jezevec nejstatečnějším zvířátkem v lese, rozhodli, že do vesmíru poletí on. „Všichni se shodli na tom, že nejlepším kosmonautem bude jezevec. Kapr Karel mu půjčil svou rybí duši místo skafandru a jeho milá lasička Anička mu na cestu upekla žabí buchty. Chrujda se rozloučil a vlezl do kabiny. Zvířátka pak spojenými silami natáhla gumu a vystřelila raketu k nebi.“⁹⁸ Chrujda ve vesmíru viděl spoustu komet, galaxií, bohužel přistání na Měsíc se mu nepodařilo a místo toho přistál na planetce Podiluna, která obíhá kolem Měsíce. Na planetě žili obyvatelé nazvaní stejně jako jejich domovská planeta, Pidiluňané. Byli moc milí, ale tak malí, že musel Chrujda při hovoru ležet, aby si viděli z očí do očí. Obyvatelé byli z jezevce tak nadšení, že jim chvíli i vládl, ale poté, co mu začal pomalu docházet vzduch, se rozhodl, že se vrátí zpět na Zem do lesa Habřince. Cestou zpět zažil menší potyčku s tchořem Smradolfem, který mu chtěl vyfouknout zapsání prvního kosmonauta z Habřince. Ale dobře všechno dopadlo, jezevec tchoře zneškodnil buchtami od Aničky. Doma pak o všem svým kamarádům pověděl.

7.4.8 Jezevec Chrujda prochází divočinou

Jezevec Chrujda s lasičkou Aničkou už spolu chodili delší dobu, a tak se rozhodli, že se k sobě nastěhují a jezevec, jakožto zdatný stavitel, po naléhání Aničky, měl za úkol vyhloubit podzemní vilu. Taková stavba zabere spoustu času, což se lasičce

⁹⁷ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 23.

⁹⁸ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda dobývá vesmír*. Praha: Meander, 2017. ISBN 978-80-7558-011-5. str. 10.

nelíbilo, protože ten čas Chrujda netrúvil s ní. Mezi tím se do lesa Habřince opět vrátil tchoř Smradolf, dávný sok jezevce Chrujdy. Využil situace, kdy lasička tráví čas sama, a pozval ji na svoji jachtu. Lasička souhlasila, ale pro jistotu, protože Smradolfovi moc nevěřila, napsala dopis Chrujdovi, kde je. A dobře, že tak udělala. Tchoř Smradolf lasičku Aničku unesl a vyrazil do světa. Chrujda hned poté, kdy zjistil, co se stalo, vyrazil Aničku hledat. Kamarádka Stáňa mu na cestu předala zvířátkokompas, aby ji snadněji našel. Plul přes řeku na moře, až narazil na ostrov. „Byl to ostrov hustě porostlý tropickým pralesem. Chrujda přistál a prodral se hustou džunglí až na kraj mýtiny, kde hořel velký oheň a nad ním visel kotel s vodou. Na dřevěném trůnu seděl Smradolf. Na hlavě měl korunu z papouščích per a kolem sebe jmen divokých promyk. Před ním na zemi ležela svázaná Anička.“⁹⁹ Tchoř Smradolf se rozhodne Aničku uvařit v kotli, protože mu neopětovala jeho lásku. Naštěstí v ten moment dorazil zachránce Chrujda, Aničku vysvobodil a tchoře šoupl do kotle. Pár si pak užil krásnou dovolenou na ostrově Velkedivy. „...je obklopený nekonečnou pláží z bílého písku a na palmách tu rostou kokosy už chlazené a s brčkem. A Anička konečně pochopila, že být se svou láskou, je lepší než vila.“¹⁰⁰

7.4.9 Jezevec Chrujda ostrouhá křen

Stále nešťastně zamilovaný tchoř Smradolf do lasičky Aničky vymýšlel, jak se jezevci Chrujdovi pomstít, když mu odloudil jeho lásku. Rozhodl se, že tajně lasičce podstrčí květinu. Anička byla z květiny moc nadšená a vystavila si ji doma v kuchyni. Druhý den na to kamarády navštívila sůvička Stáňa, která Aničku upozornila, že to není jen tak ledajaká květina, ale křen. Lasička ale nedbala a o květinu se stále starala. „Když křen viděl, že mu nikdo nebrání, začal růst jako blázen. Brzy prorostl skrz květináč i stolek pod ním až do země. A než se kdo nadál, byla ho plná nora. Anička na poslední chvíli popadla do tlapek hrnec plný hrachové kaše a utekla z doupěte na palouk.“¹⁰¹ Naštěstí v tu chvíli dorazil jezevec Chrujda a pokusil se křena Slzoroně vytáhnout. Bohužel se to nepovedlo a Slzoroň se prodral do všech podzemních obydlí zvířátek v lese Habřinci. Ale sůvička Stáňa,

⁹⁹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda prochází divočinou*. Praha: Meander, 2018. ISBN 978-80-7558-038-2. str. 16.

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 23.

¹⁰¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-071-9. str. 13.

nejchytřejší zvířátko v lese, přišla na to, jak s křenem zatočit. Sestrojila vrtošlap čili podzemní šlapací kolo s předním vrtákem. Rozhodli se křenu zamotat hlavu. Chrujda se se strojem provrtal pod zem, když to Slzoroň zjistil, začal ho honit. Trvalo to tak dlouho, až z toho zvald. Zvířátka ho společně vytáhla ze země, tchoř Smradolf ho musel za trest nastrouhat a společně ho snědli s hromadou párků.

7.4.10 Jezevec Chrujda zakládá sbor netopejřů

V lese Habřinci napadl sních a všichni se vydali lyžovat, sáňkovat a koulovat. Mezitím se do jeskyně medvěda Bruna nastěhovala celá kapela netopejřů Big Bat Beat, která od rána do večera hrála na bicí. A protože je medvěd vyhnal, nastěhovali se do lesa, kde nebyli opět vítáni. Ale tchoř Smradolf, který stále prahl po pomstě jezevci Chrujdovi, je odvedl do dutiny dubu, pod níž bydlel jezevec s lasičkou. Ti kvůli hlasitému randálu v noci a chrápání netopejřů ve dne byli celí nevyspalí a unavení. Lasička už pomalu začala balit kufry, že odejde. Jezevec se proto rozhodl, že půjde pro radu k Sůvičce Stáně. Ta vymyslela, že má Jezevec netopejry přesvědčit, ať místo bubnování zpívají. A protože netopejři piští tak vysokými hlásky a nepůjdou slyšet, nebudou tak nikoho rušit. Druhý den na dubu vysel plakát s pozvánkou na Soutěž o nejlepší pěvecký sbor s výhrou zlatého poháru. Povedlo se, netopejři vyměnili bubnování za zpěv a založili pěvecký sbor. „Anička se honem nabídla, že jim ušije slušivé kostýmky, a netopejři byli na vrcholu blaha. Do soutěže se nikdo jiný nepřihlásil, ale vůbec to nevadilo, protože obyvatelé lesa se zas po dlouhé době vospinkali do růžova.“¹⁰² Jezevec Chrujda předal jediným soutěžícím vítězný pohár vlastnoručně vyrobený ze starého hrnce. Netopejři pak odletěli na turné do ciziny, stali se slavnými, hlavně proto, že jako jediný sbor nezpívali falešně.

¹⁰² Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda zakládá pěvecký sbor netopejřů*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-097-9. str. 17.

7.4.11 Jezevec Chrujda krotí kůrovce

Tchoř Smradolf si postaví na kraji lesa krásný smrkový srub. Protože byl na své obydlí náležitě hrdý, chtěl se s ním všem pochlubit. Uvažil proto hrnec smaženic z pýchavek a pozval sousedy z celého lesa. Ale nikdo nedorazil. A tak se rozhodl, že pozve prvního, koho potká. Byl jím černohnědý brouk, ten se však místo do polívky pustil do kůry nejbližšího stromu a k tomu si pozval celé své příbuzenstvo a kamarády. Byli tak nenasytní, že okousali téměř celý let Habřinec. Jezevec Chrujda se snažil spolu s lasičkou Aničkou přesvědčit, aby odešli. „Milí brouci, nechte prosím stromy žít. Na zemi máte spoustu suchého klestí. Jenže ti žrouti drze odsekli: - My jsme brouci kůrovci, vyhlášení surovci. Co vidíme, sníme, jíme, i když sníme.“¹⁰³ Snažili se je odnést i daleko za les, ale vrátili se zpět spolu s dalšími kamarády. Datel Āukan, který se jimi živil, byl už tak přečpaný, že se nemohl ani pohnout. Naštěstí žije v lese sůvička Stáňa, nejchytřejší zvíře v lese. Přišla na to, že kůrovce zažene smůla, kterou smrky potí. A z čeho se každý nejvíc potí, ze strachu. Převlékli se proto za strašidla a celou noc smrky strašili. To také nezabralo. Vydali se tedy za odborníci leknutí pstružicí Rybanou. Ta jim půjčila knihu pohádek pro stromy, kde byly pohádky o Otesánkovi, Popelce, Hrnečku, řež!, O dvanácti pařezích, Sedmero dřevorubců a mnoho dalších. Když pohádky jezevec s lasičkou stromům přečetli, strachem zpotily tak, že se kůrovcům zalepila kusadla tak, že museli táhnout dál. Cestou se zahryzli tchoři Smradolfovi do jeho srubu a vykousali mu do stěn velké díry.

¹⁰³ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha: Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0. str. 9.

7.5 Didaktická interpretace příběhů o Jezevci Chrujdovi

7.5.1 Výuková lekce 2

Ročník: 1. – 2. třída

Čtenářská strategie: Hledání souvislostí, vytváření představ – předvídání, sledování porozumění, kladení otázek k textu, shrnování.

Interaktivní techniky: Práce ve dvojici, práce ve skupině, skupinové tvoření, diskuze, odvozování, brainstorming, zpřeházení vět, výtah, kladení otázek, cloze test.

Datace hodiny: U každého z úkolů je odhadnutý čas, jak bude dlouho trvat, záleží na učiteli, jak se rozhodne, záleží na skupině, jak bude aktivní a na dynamice hodiny.

Práce s textem: *Knihy Jezevec Chrujda točí film, Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič, Jezevec Chrujda našel velkou lásečku, Jezevec Chrujda dobývá vesmír, Jezevec Chrujda prochází divočinou, Jezevec Chrujda ostrouhá křen, Jezevec Chrujda zakládá sbor netopejřů, Jezevec Chrujda krotí kůrovce.*

Důvody výběru ukázek:

1. úkol: Tuto ukázkou jsme vybrali hlavně kvůli vyjmenovávání cizích jazyků, které se Chrujda učí. Žák v úkolu s ukázkou pracuje tak, že vyjmenovaná slova rozkládá na jména zvířat a názvy cizích jazyků. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění.

2. úkol: Tuto ukázkou jsme zvolili kvůli popisu stroje, který Chrujda se Stáňou sestrojili. Žáci zde pracují na práci s textem a vizuální představivosti. Využíváme zde strategie vytváření představ.

3. úkol: Tuto ukázkou jsme zvolili vzhledem k podrobnému popisu děje se spousty detailních prvků. Využíváme zde strategie kladení otázek k textu.

4. úkol: Zde jsme zvolili dvě ukázky. První popisuje vzhled rakety a druhá obyvatele planety, kterou Chrujda při cestě do vesmíru navštívil. Jde o detailní popis, kde žáci pracují s textem a následně je cíleno na vytváření představ.

5. *úkol*: Volba tohoto textu byla cílená vzhledem k úkolu vypsání zvířat, které kompas zachytí. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění.

6. *úkol*: Zde se nepracuje s ukázkou, ale s celou knihou, která vzhledem k náročnosti a délce, nezabere moc času. Otázky jsou cílené na celý příběh. Využíváme zde strategie kladení otázek k textu.

7. *úkol*: Žáci zde pracují na základě úryvku, který si přečtou. Vycházíme zde ze strategie hledání souvislostí. Úryvek je inspirativní pro další kroky v úkolu.

8. *úkol*: V tomto vybraném textu pracují žáci se slovy, které v textu nachází, jde o doplňování slov. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění.

Cíle hodiny:

- Žáci si vyzkouší čtenářské strategie – hledání souvislostí, vytváření představ, sledování porozumění, kladení otázek k textu.
- Žáci porozumí textu.
- Žáci dokáží pracovat s textem a vyhledat v něm potřebné informace.
- Žáci používají své představy a zkušenosti.
- Žák získává základní čtenářské návyky i schopnosti recepce a interpretace.

Evokace:

Představíme žákům sérii knih o Jezevci Chrujdovi a v krátkosti autora Petra Stančíka. Kdo je Jezevec Chrujda, kde žije, jaké má kamarády a příklady z příběhů toho, co zažívá. Brainstormingem si povíme, zvířátkách, jak vypadají ve skutečnosti – jaký je jezevec (vlastnosti, vzhled), totéž o tchoři apod. Vzhledem ke krátkosti knihy, můžeme pracovat s příběhem jako celkem. Pokud se rozhodneme pracovat s celou knihou, doporučuji vzhledem k hladkému průběhu hodiny – náročnost, čas, aby se pracovalo maximálně s dvěma díly.

Uvědomění si:

Při čtení textu si musíme uvědomit, že ne všemu mohou žáci rozumět, ať už v textu nebo v úkolech, které jim zadáváme. Zda zadané úkoly správně vysvětlujeme, zda opravdu chápou, co po žácích ve cvičení chceme. Do této fáze jinak moc nezasahujeme, abychom žákům neusnadnili jejich přemýšlení a vyřešení úkolů a neochudili je tak o vlastní, samostatný výstup.

1. *úkol*: (cca 10 minut četba + 15 minut úkol), (*Jezevec Chrujda točí film*) přečteme žákům příběh (cca 10 minut). Následně žákům rozdáme cvičení, která vypracují samostatně. Žáci pracují s vyhledáváním slov v textu a následném pochopení slovo tvorby – jazyk zvířat je složen z cizího jazyku (němčina, japonština,...) a jména zvířete, které jazyk používá.

2. *úkol*: (cca 10 minut četba + 20 minut úkol). Práci s knihou *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič* můžeme opět zahájit přečtením příběhu (cca 10 minut). Do skupiny žákům rozdáme mimo cvičení i prázdný papír. Úkol budou žáci zpracovávat ve čtyřčlenné skupině. Nejprve budou muset pečlivě pročíst úryvek a vytáhnout z něj důležité části, ty vypíší – tedy vypsát z textu části zrychlovače. Na základě zjištěných poznatků se pokusí stroj nakreslit.

3. *úkol*: (cca 10 minut četba + 15 minut úkol). Opět můžeme začít s představením knihy a jejím přečtením (cca 10 minut). Následně rozdělíme třídu na skupinky po čtyřech (případně na lichý počet vzhledem k počtu). Do skupin rozdáme úryvek textu a pět otázek, na které by měli odpovědět. Jde o tak zvané kladení otázek k textu. Pro důslednou orientaci a vyznění úkolu otázky přečteme nahlas.

4. *úkol*: (cca 10 minut četba + 30 minut oba úkoly dohromady). K příběhu *Jezevec Chrujda dobývá vesmír* jsou připraveny dva úkoly. Oba na práci samostatně. V prvním z nich má žák nakreslit vesmírnou raketu, kterou jezevec Chrujda vyletěl do vesmíru. Práce by měla probíhat následovně, nejdříve by si měl žák přečíst úryvek, vypsát si části rakety a pak raketu nakreslit. Určitě nebraňme jeho fantazii, může použít tužku, pastelky, voskovky.

Druhá část úkolu je na volné fantazii, na vytváření představ. Jezevec Chrujda přistane ve vesmíru na planetě, kterou obývají obyvatelé zvaní Pidilud'ané. V úryvku jsou podrobně popsány. Úkolem žáka je vymyslet planetu, jak vypadá, její název, co

na ní roste, jaký má tvar, totéž s obyvateli, jak vypadají, jejich jazyk, jak se jim říká atd. Nápady mohou být jednoslovné, žáci je zapisují do planetky.

5. *úkol*: (cca 5 minut), než se pustíme do práce s dílem Jezevce - *Jezevec Chrujda prochází divočinou*, povíme dětem, že se v tomto příběhu objeví vynález, díky němuž námořníci věděli, kudy plout, turisté věděli, kudy v horách jít atd. A abychom věděli, kudy máme jít my, musíme do kompasu doplnit správně světové strany. Kde je sever, jih, západ a východ. Na tabuli nakreslíme kompas a necháme děti doplnit, která ze světových stran kam patří.

(cca 10 minut četba + 10 minut úkol) Druhý z úkolů je vypsání zvířat, která se pomocí zvířátkokompasu dají najít, pracují ve dvojici se spolužákem v lavici a vypisují zvířata na papír.

6. *úkol*: (cca 10 minut četba + 20 minut odpovědi + reflexe). Přečteme dětem díl *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*, tentokrát je přečtení celého příběhu důležité, protože úkol navazuje na celý příběh. Úkol pro dvojici v lavici je odpovědět na otázky, které jsou kladené k textu.

7. *úkol*: (cca 10 minut četba + 15 minut úkol + 10 minut diskuze). Cvičení má tentokrát dvě části. Přečteme knihu, jde o příběh, kdy se do lesa Habřince nastěhovali netopýři – netopejři. Úkoly se tentokrát týkají zimního období – jaký sport se v zimě provozuje a druhá část, jaká zvířata, co přes zimu spí, známe. Práce je samostatná. Sporty zapisují do vložky, zvířata do kruhu.

8. *úkol*: (cca 10 minut četba + 15 minut práce). Tento úkol tvoří žák samostatně. Důkladně si přečte text a následně doplňuje chybějící části slova.

Reflexe:

S reflexí pracuje v rámci diskuze. Mimo otázek ohledně cvičení navazujeme na průběh hodiny, reflektujeme, jak hodina probíhala. Pokud už jsou děti unavené a nechce se jim odpovídat, využijeme zpětné vazby – jak se ti v hodině pracovalo – pokud super: jdi na pravou stranu třídy, pokud průměr: zůstaň stát, pokud tě práce nebavila, nedařilo se ti: jdi na levou stranu třídy. Tím docílíme i protažení těla. Nezapomeneme se zeptat, zda je kniha – příběh zaujal.

1. *úkol:* Po dokončení prvního úkolu si správné odpovědi řekneme jako celá třída. Učitel vybere několik žáků, kteří odpoví, co za slovo našli a jak při jeho analýze postupovali. Jestli někdy křen viděli, chutnali – jak vypadal, chutnal, voněl? K čemu si ho dali?

2. *úkol:* Zpětnou vazbu provedeme s každou skupinou zvlášť. Jak se jim pracovalo ve skupině, jaké role si ve skupině zvolili? Proč kreslil on/ona?

3. *úkol:* Po odpovědích na otázky, vyzveme vždy jednu skupinu, ať odpoví na jednu z nich (při větším počtu skupin oslovíme na jednu otázku dvě skupiny a porovnáme, zda se jejich odpovědi lišily. Následně se ptáme skupiny - jak jste si rozdělili ve skupině role, s jakou otázkou jste si nevěděli rady/jaká odpověď byla od začátku jasná?

4. *úkol:* Zpětná vazba probíhá s celou třídou, dbáme na bezpečí prostředí, aby se žák nebál přednést svůj úkol. Snažíme se oslovit žáka vždy na jeden z úkolů, aby se nejlépe dostalo na všechny.

5. *úkol:* Do reflexe se zapojí celá třída a odpovědi po stupně přečtou vybrané dvojice. Celá třída reaguje na otázku, zda měla odpovědi stejné.

6. *úkol:* Kontrolu odpovědí provádíme pro celou třídu, odpovídá vyvolaná dvojice. Po odpovědích se žáků ptáme, proč takto odpověděli, která z otázek se jim zdála nejnáročnější. Navazuje povídání si o příběhu. Jak na něj reagují.

7. *úkol:* Po splnění úkolu zapojíme do odpovědí celou třídu. Vyvoláme některého z žáků a zeptáme se, jaký sport do vložky zapsal. Žák odpoví například lyžování – zeptáme se celé třídy, kdo má zapsané také lyžování – můžeme se zeptat i na to, kdo umí lyžovat. U zvířat se mimo odpovědí ptáme, zda žáci ví, jak zvíře vypadá.

8. *úkol:* Kontrola úkolu proběhne tak, že si v lavici mezi s sebou vymění vypsané cvičení a společně celá třída odpoví, jak má vypadat celé slovo. Dbáme na to, aby nedošlo ke špatné reakci ve dvojici. Například k posměškům, když bylo slovo špatně napsáno, vytahování se apod.

Cvičení

1. úkol:

Jezevec Chrujda se naučil několik cizích jazyků.

Chrujda si na veselejší myšlenky nepřišel, zato se brzy naučil plyně hovořit kobylatinsky, kuřecky, pelikánsky, káněmecky, sýkorejsky, krajtaliánsky, kočkodánsky a dokonce i kočičínsky, což mu brzy přišlo vhod.¹⁰⁴

Název cizího jazyka je vždy spojen ze jména zvířete, které jazykem hovoří a jazykem, kterým hovoří (např. kolabylatinsky – kobyla a latina). **Vypiš z textu všechna zvířata a k nim jejich jazyk.**

o	+	o	o	+	o
o	+	o	o	+	o
o	+	o	o	+	o
o	+	o	o	+	o

¹⁰⁴ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1. str. 3.

2. úkol:

V díle Jezevec Chrujda staví urychlovač a pak zase pomalič sestaví jezevec spolu s kamarádkou Stáňou stroj na urychlování částic – urychlovač:

Urychlovač se skládal z velkého kolotoče, pro jistotu ukrytého hluboko pod zemí, a z větve ve tvaru kliky. Stáňa jezevci vysvětlila, že stačí položit víno na kolotoč, řádně zatočit klikou a víno se otáčením tak strašně urychlí, že se ho hned pak může vypít. Chrujda pěkně poděkoval a hned ráno začal urychlovač stavět přesně podle sůviččinyých plánů.¹⁰⁵

Vášim úkolem nyní je pečlivě si pročíst úryvek a vypsát z jakých částí se přístroj skládá a kde je ukrytý. Pokusíte se stroj nakreslit, jak asi podle popisu vypadal?

3. úkol:

Tajemství jeskyně utopené vody:

V jeskyni byla zima a tma tak černá, že by se dala házet lopatou. Naštěstí Chrujda z ruksáčku vystrachal lahvičku, kam předem nachystal celé hejno světlušek. Zatřukal na sklo a svatojánci jim poslušně svítily na cestu. A tak šli dál podél ponorné řeky Žbluňky do hlubin jeskyně. Smradolf vyprávěl nějakou veselou historku, ale pak zmlknul uprostřed slova. Z vody je sledovaly ryby tak průhledné, že bylo vidět, jak pomalu jim tepou srdce. A shora na ně mířily špičky krápníků, ostřejší než nože. Tísňivé ticho náhle roztálo příšerné zavytí: - Ží! Žíí!! Žíííí!!!¹⁰⁶

Pečlivě si přečtete text a odpovězte na záludné otázky:

1. Co měl jezevec Chrujda nachytané do sklenice?
2. Jak se jmenovala řeka v jeskyni?
3. Kdo vyprávěl veselou historku, ale pak uprostřed slova zmlknul?
4. Co bylo vidět v průhledné rybě?
5. Co na postavy z úryvku mířilo shora?

¹⁰⁵ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-63-0. str. 6 - 7.

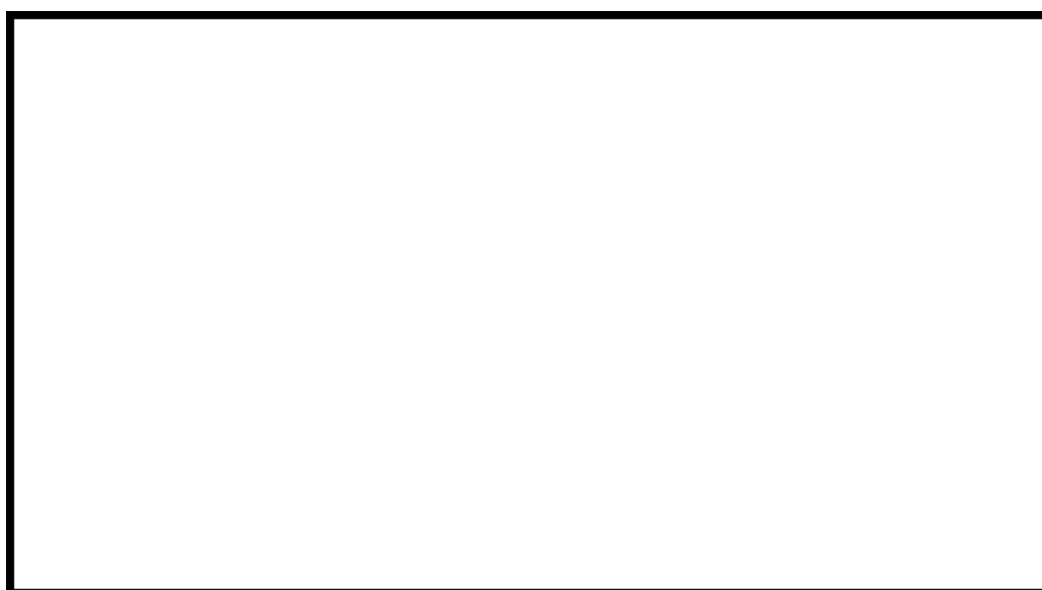
¹⁰⁶ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3. str. 8 – 12.

4. úkol:

Jezevec Chrujda postavil za pomoci kamarádky sůvičky Stáni kosmickou raketu:

Jedno rána bušení konečně ztichlo a Stáňa vytáhla kosmickou raketu před dub. Měla krásnou kabínu z šišek, chorošů a březové kůry, slepených smůlou. Vedle rakety stál velký prak zatlučený do země. Zvířátka z celého lesa se sběhla a obdivovala ten výkřik vědy a techniky.¹⁰⁷

Pořádně si úryvek pročti a pokus se nakreslit podobu kosmické rakety jezevce Chrujdy. Jak asi vypadala?

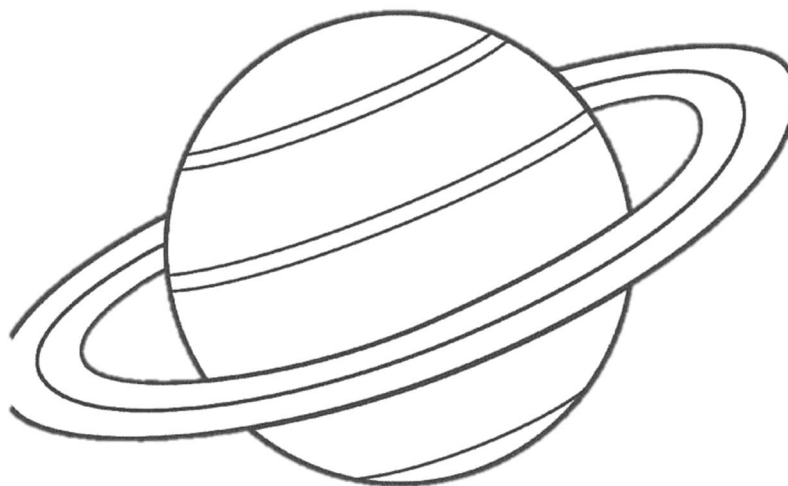
Na planetě Pidiluna potkal jezevec Chrujda obyvatele Pidiluňany.

Chrujdu přišli uvítat domorodci. Byli přátelští, ale tak mrňaví, že si musel lehnout, když se jim chtěl podívat do očí. Pidiluňané vrhali tři stíny od tří velkých světél na obloze – Měsíce, Země a Slunce. Možná proto měli tři ruce a tři nohy. A také prazvláštní zvyky. Kdo uměl vyskočit nejvýše, ten se stal jejich králem.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda dobývá vesmír*. Praha: Meander, 2017. ISBN 978-80-7558-011-5. str. 8

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 13-14.

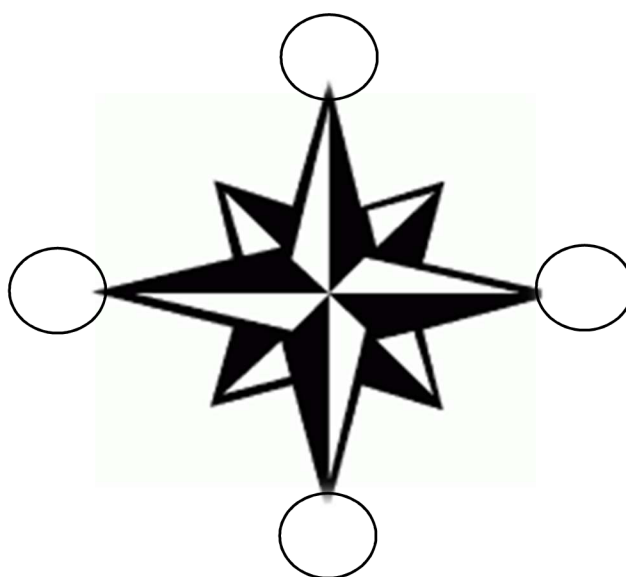
Ve vesmíru je nekonečně mnoho planet. Nikdo z nás neví, kolik jich je a kdo všechno ve vesmíru žije. Zkus se zamyslet a vymysli si název planety a pojmenuj obyvatele, kteří na planetě žijí. Popiš, jak vypadají (barvu, velikost, množství končetin,...), co jí, jaké mají domečky....

5. úkol:

Při hledání lasičky Aničky použil jezevec Chrujda zvířátkokompas, který mu vyrobila sůvička Stáňa. I my, lidé, používáme takového pomocníka – jmenuje kompas. Dokážeš správně zapsat světové strany, které cestovatelům pomáhají najít správný směr?

Zaznač správně: SEVER (S), JIH (J), ZÁPAD (Z) A VÝCHOD (V)

Sůvička Stáňa po nemoci létala jen na balónkovém křesle, zato byla hrozně chytrá. Když vysvětlil, co se stalo, dala mu svůj nejnovější vynález – zvířátkokompas. Stačilo zmáčknout knoflík s obrázkem zvířátka a střílka ukázala na nejbližšího zástupce v okolí. Přístroj fungoval na jeleny, sovy, prasátka lišky, medvědy a našťestí i na lasičky.¹⁰⁹

Jaká zvířátka můžeš pomocí zvířátkokompasu najít?

Vypiš:

6. úkol:

Přečteme knížku *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*. (cca 10 minut)

Otázky k příběhu:

1. *Proč tchoř Smradolf podstrčil lasičce Aničce květináč s křenem?*
2. *Kam si lasička Anička květináč postavila?*
3. *Kdo vymyslel stroj, kterým křen jezevec Chrujda vyhnal?*
4. *Jak se vynález jmenoval?*
5. *Copak zvířátka na oslavu jedli ke křenu?*

7. úkol:

I v lese Habřinci bývá každý rok pořádná zima plná sněhu:

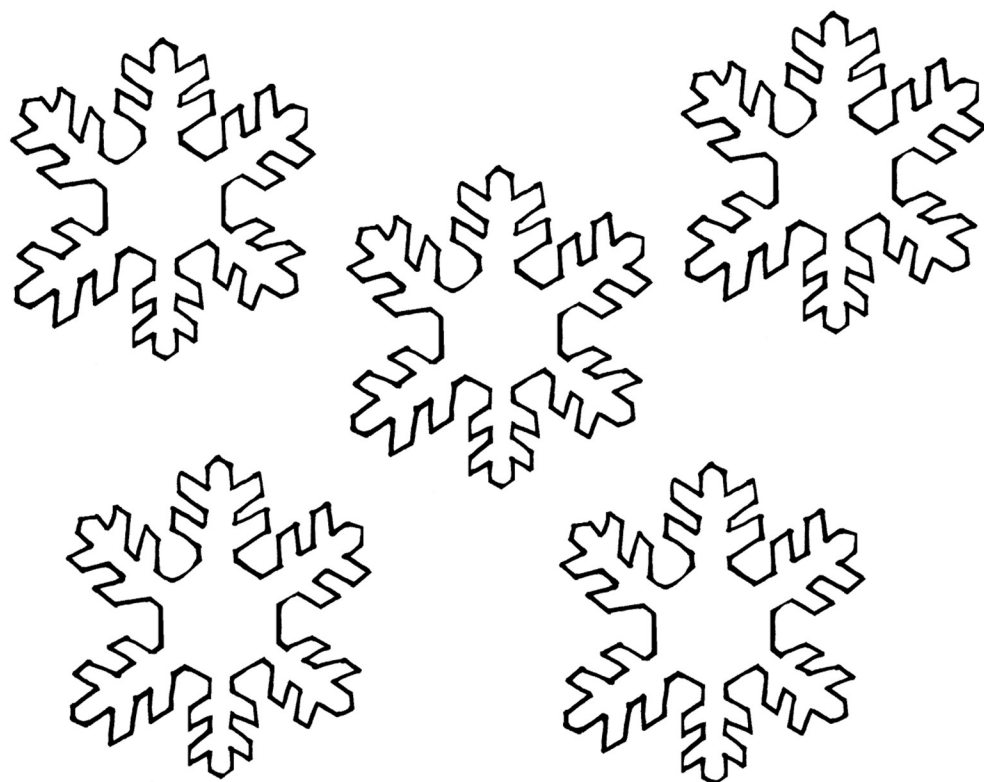
Do lesa Habřince přišla zima. Sníh napadlo, že udělá zvířátkům radost. A taky že ano. Všichni hned začali sáňkovat, lyžařit a koulovat se jako diví. Až na medvěda Bruna, který jako každý rok ulehl k zimnímu spánku.¹¹⁰

Máš rád zimu? Sportuješ v zimě?

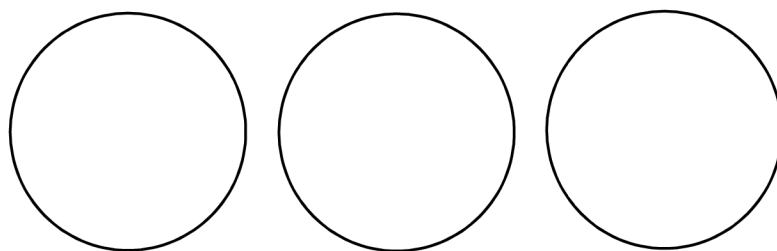
¹⁰⁹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda prochází divočinou*. Praha: Meander, 2018. ISBN 978-80-7558-038-2. str. 12.

¹¹⁰ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda zakládá pěvecký sbor netopejřů*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-097-9. str. 1.

1. Napiš pět aktivit (sport, hra), která se dělají v zimním ročním období?

2. Vypiš tři zvířata, která přes zimu, jako medvěd Bruno spí:

8. úkol:

Přečti si úryvek z knihy Jezevec Chrujda krotí kůrovec a podle slov, které najdeš v textu, doplň chybějící části slov.

Jejich poslední naděje byla moudrá sůvička Stáňa z dutiny starého dubu. Stáňa uvařila pravou žahudovou kávu, a zatímco ji lasička s jezevcem popíjeli, listovala v moudrých knihách. – Konečně jsem to našla! radovala se Stáňa, - kůrovce zažene jedině smůla, kterou stromy potí. – Ale jak to pocení vyvolat? Ptal se Chrujda. – To už tu nepíšou.¹¹¹

KŮRO -

- DOVOU

MOUD -

SŮV -

KÁ -

JEZE -

¹¹¹ Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha: Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0. str. 11.

7.6 H₂O

Dobrodružné příběhy kamarádů Huberta, Huga a Ofélie. Žáci Základní školy Evelíny Saturejkové jsou díl od dílu starší, v první z knih navštěvují čtvrtou třídu.

7.6.1 Téma

Příběh party kamarádů, která koná superhrdinské skutky, záchrana světa před padoušským vědcem Vulpesem, technické vynálezy party kamarádů, které pomáhají a chrání, dobrodružné toulání Městem a objevování jeho zákoutí, dětští superhrdinové, vědecko-technické vynálezy, zmenšovaadlo. Takto bychom mohli shrnout dobrodružné příběhy H₂O. Opakující se téma vědy, hrdinství a boje dobra proti zlu.

7.6.2 Motivvy

V příbězích H₂O můžeme motivy rozdělit do několika rovin. Jsou jimi například motivy Města – stará zákoutí, tajemné uličky, vodovodní potrubí, orloj, sochy. To jsou motivy, které se v textu opakují především ve chvílích, kdy chce autor navodit čtenáři tajemnou atmosféru a atmosféru staré, ve smyslu historické, Prahy (v příběhu Města). Dále je tu rovina labužnictví, gastrorovina. Jsou tu motivy jídla, ať už jsou to recepty, zmínka o nejoblíbenějším jídlu hrdinů, nebo navození atmosféry daného místa, třeba uzenářství. Nesmíme opomenout rovinu vědeckou, návody na vědecké vynálezy, nebo odkazy na slavné vědce. A pak jsou tu motivy silného přátelství, nebojácnosti, hrdinství a díky vynálezům superhrdinství. To vše vytváří příběhu tu správnou dobrodružnou linku. Díky postavě Ofélie je v příběhu i motiv ženské emancipace.

7.6.3 Postavy

Hubert je vynálezce a zakládající člen party, chodí do 4. A. Na pihovatém nose nosí dírkované brýle posilující oční svaly a zlepšující zrak, na hlavě se zrzavými vlasy čepici s větrací vrtulkou poháněnou solárním článkem a na zádech batůžek ve tvaru rakety. Vynalezl například bublifukový klarinet, který při hraní vypouštěl z dírek krásné duhové bubliny, siamskou kávovou dvojlžičku, praktickou především pro ty, kteří si do kávy dávali dvě kostky cukru, a tak ušetřili pohyb navíc, a hlavně zmenšovaadlo z maminčina vysoušeče hlavy. Jeho nejoblíbenější limonáda je malinová. Dalším členem party je Hugo. Hugo chodí do 4. C, věnuje se bojovému umění Kendó v kroužku Zuřivá orchidej. Vlastní meč zvaný Šinaj, který se používá

při výcviku zmíněného japonského bojového umění. Má nejraději pomerančovou limonádu. Oba kluci bydlí ve stejné ulici naproti sobě. Třetí členkou klanu je Ofélie. Špionka a návrhářka, má zářivě zrzavé vlasy vycuchané do dredů. Cvičí sportovní gymnastiku a všem třem navrhne superhrdinské overaly – overaly s blankytně modrého neoprenu s názvem jejich party a lampasy podle oblíbené barvy – růžovofialový Ofélii, karmazínový Hugovi a Hubertovi tyrkysový. Společně vymysleli název party H₂O – tedy ze složení prvních písmen jejich jmen a značící také chemickou značku vody, která v jejich superhrdinských činech hraje velkou roli. Funkce si rozdělili takto: „Hubert – vědecký šéf klanu a hlavní konstruktér, pán zmenšování, kapitán ponorky. Hugo – náčelník ochranky, druhý pilot a navigátor, vrchní šermíř a bezpečnostní poradce. Ofélie – supervyzvědačka, hadí dívka, královna proviantu, hlavní potápěčka a prezidentka módní policie.“¹¹² Svá superhrdinská dobrodružství podnikají pomocí vyrobené ponorky, kterou zmenšovadlem zmenší do velikosti tak malé, aby proplula vodovodním potrubím, nebo využijí nafukovacího balónku a vytvoří si vzducholod', pokud potřebují vylétnout do výšky.

Lumpové, proti kterým bojují, jsou parta, která si říká *Uctívači modrého Bafometa*. „Tajemná hlava démona Bafometa – Bafomet není kulomet, ale vousatá modla, kterou údajně uctívali rytíři templáři. V Praze měli templáři své sídlo na Stínadlech, ve dnes již zrušeném kostele svatého Jakuba, kde pádem ze zvonice zahynul vynálezce létajícího kola Jan Tleskač a kde probíhala volba Velkého Vonta.“¹¹³ Vedoucím skupiny je Franta Rudozobec, známý sígr, kvůli kterému jsou zrušené veškeré prohlídky se školou, protože zbarvil na růžovo pitnou vodu ve vodárně.

Hlavním záporákem je profesor Hermenegild Vulpes, Hubertův soused. Vulpes chtěl být slavným vynálezcem, ale nikdy žádný vynález nevymyslel. Nechal se proto zaměstnat na patentovém úřadu, kde kradl cizí vynálezy. Například zavírák na konzervy, tlakový hrnec, kterému při vaření pára píská libozvučné melodie a také vidličku s klikou na navinování špaget. Za tyto krádeže seděl tři roky ve vězení. Profesor Vulpes je také velmi lakomý, sedlinu po kávě suší a pak z ní

¹¹² Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 33.

¹¹³ Tamtéž, str. 8.

kávu vaří znovu, polévku vaří ze slupek od salámu, a na poště dokonce, aby si něco vydělal, nabízel lidem službu na olizování známek.

Mimo tyto hlavní postavy se v příbězích objevuje ředitel Základní školy Evelíny Saturejkové, pan Nejezchleba zvaný Dieta nebo duch fyzikáře Emanuela Kolihy, kterého zaklel jeden z jeho žáků, kvůli tomu, že ho trestal ebonitovou tyčí.

7.6.4 Vysvětlivky po stranách

Mimo vyprávění příběhu je po stranách stran spousta vysvětlivek k příběhu. Ať už cizího slova, které v textu objevilo, popsání postavy, historický kontext události, ale i recept, kdyby dostal čtenář chuť na jídlo, které postavy jí.

7.6.5 Místo

Děj se odehrává ve smyšlené obci Město, které téměř kopíruje hlavní město Prahu – Hltava (Vltava), plovoucí plovárna (Podolská plovárna), Prahrad (Pražský hrad) nebo Golemova hrobka (Židovský hřbitov). A časově především o prázdninách.

7.6.6 Komika v knize

I přesto, že je kniha určena pro čtenáře od 10 do 12 let, pobaví se u ní i dospělí, buď jako čtenář sám nebo interpret. V textu se totiž objevují narážky, které děti berou jako součást textu, ale dospělí pochopí souvislosti a pointy. Příkladem je křeček Harpagon, inflace nebo Norimberský trychtýř v kabinetě fyzikáře Kolihy.

Na zadní straně knihy se objevují recenze od smyšlených recenzentů.

„Normálně mám knížky na salámu, ale H₂O a poklad šíleného oka je fakt libový nářez.“ Jozef Synek, řezník a uzenář¹¹⁴

„Není pravda, že náš řád je chantivý a touží ovládnout celý svět. Proto žádáme od autora knihy odškodné v řádu milionů korun.“ Páter Pako, velmistr řádu ignaciánů¹¹⁵

„Hledám si novou práci. Ponorka Abramis překoná mého Nautila ve všech směrech!“ kapitán Nemo¹¹⁶

¹¹⁴ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8.

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1.

„Příběh je napínavý, nakonec ale zase zvítězí dobro. Kdy už konečně vyhraje padouch?“ Kazimír Zlosyn, předseda Svazu záporných postav¹¹⁷

„Legendární český spisovatel Jaroslav Foglar by nad novou dětskou knihou *H₂O a tajná vodní mise* zřejmě spokojeně zamručel. Podobně jako jeho Rychlé šípy se jedná o vtipné dílo se vzdělávacím podtextem a poutavým obrazovým doprovodem. Jinak je ale všechno jinak. Foglarova patetičnost a nekonečné poučování jsou nahrazeny moderním přístupem a neotřelými nápady.“¹¹⁸ Toto tvrzení bychom mohli napasovat i na další díly o Hubertovi, Hugovi a Ofélii.

7.6.7 H₂O a tajná vodní mise

První díl ze série H₂O představuje, jak se tři žáci čtvrtých tříd stali kamarády a založili společný klan a podnikli první ze záchranných výprav.

Příběh začíná ve chvíli, kdy Huberta pronásleduje známá skupina darebáků Uctívači modrého Bafometa a potká je Hugo. Ten se rozhodne, že Hubertovi pomůže. Než se k tomu dokope, prolítne kolem něj zmenšený Hubert v pidihelikoptěře. Druhý den se potkají ve škole a po dlouhém naléhání Huga, aby mu Hubert prozradil, jak se to odehrálo, mu vše poví. Hubert je velký vynálezce a mimo spousty užitečných věcí sestrojil zmenšovač z mamincina vysoušeče na vlasy. Rozhodnou se, že prozkoumají město vodovodním potrubím ponorkou, kterou pojmenují Abramis. Jen nemohli přijít na to, jak se dostat zpět do kohoutku, když budou všichni zmenšení. Dohodli se, že nad tím budou oba přemýšlet a kdo na to přijde první, zašifruje zprávu a nechá ji v uchu sochy Starého Kokrhele ve škole. Na zajímavou myšlenku přišel Hugo, zašifroval zprávu podle předem připraveného plánu a uložil na tajné místo. Odpoledne se sešli u stromu Liliovník. V průběhu plánování výpravy je přerušila skvěle maskovaná holka, byla to jejich spolužačka ze 4. C, Ofélie. Přišla na to, jak se jednoduše dostat do potrubí a zpět a klukům navrhla, že budou kamarádi, ušije jim superhrdinské overaly a vymyslí si název party. A tak se zrodilo H₂O.

¹¹⁷ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1.

¹¹⁸ Buchert, Viliam. *Rychlé šípy pro 21. století, to je dětská sci-fi kniha „H₂O a tajná mise“*. Reflex [on-line] 22.11.2017, 11:00 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/83373/rychle-sipy-pro-21-stoleti-to-je-detska-sci-fi-kniha-h2o-a-tajna-vodni-mise.html>

Jako první plán, aby úspěšně vyrazili na misi, bylo zmapování vodovodního potrubí Města. Díky inženýru Strakykradovi se jim povedlo sehnat podrobný plán vodovodního řádu celého Města, včetně obydlí, kam pitná voda vede. „Hugo vydoloval z aktovky tlustý svazek papírů zažloutlých stářím, nacpaný mezi dvěma deskami z černého kartónu. Rozmotal provázky, svírající desky pohromadě, a papíry se nadechly na dvojnásobek původního objemu. Rozložili na podlahu pečlivě narýsovanou vodovodní mapu celého města. Překvapivě se podobalo krevnímu oběhu lidského těla. Ústřední vodárna byla jeho srdce. Z něj do všech světových stran vyrůstaly tepny potrubí, ze začátku široké a rovné, ale postupně se rozvětvující a tenčící do všech ulic, domů i pater, aby nakonec – podobné krevním vlásečnicím – vedly čerstvou pitnou vodu do každého kohoutku. Použitá voda pak opačným směrem odtékala do výlevků na dnech kuchyňských dřezů, umyvadel, van a sprch. Žily rour kanalizace se spojovaly a sílily, až na závěr plným proudem vyústily do čistírny odpadních vod, odkud se voda zbavená špíny znovu vracela do nekonečného koloběhu přírody.“¹¹⁹ První výprava ponorkou vedla do školy do zazděného fyzikálního kabinetu, protože nikdo netušil, co tam je. H₂O tam objevili ducha fyzikáře Emanuela Koliha, který byl prokletý kvůli tomu, že neustále trestal jistého Brzlíka ebonitovou tyčí. To nenechalo Ofélii chladnou a rozhodla se jednat. Poté, co se vrátili z výpravy, zašla navštívit babičku, aby zjistila, zda se s oním Vendelínem Brzlíkem nezná. A natrefila na tu správnou, byla jeho spolužačkou. Ofélie nakoupila tři chutně vypadající chlebičky a pana Brzlíka pozvala na návštěvu. A spolu s babičkou ho úspěšně přesvědčili, aby prokletí stáhl.

Mezi tím ukradne kamarádům profesor Vulpes nápad na vynález zmenšovačla, v domnění, že si od Hugovy maminky půjčuje fén na vlasy. Poté, co vynález sestrojil a naučil se ho ovládat, začal spolu s bandou Uctívačů modrého Bafometa krást po celém Městě a jeho tajným plánem bylo ukrást vodu z městské vodárny. To se naštěstí kamarádům H₂O podařilo zjistit a vyrazili ponorkou na ono místo. Zastihli profesora s jeho gangem ve chvíli, kdy zmenšovačem změnili zásobu vody na pouhou kapku. Naštěstí superhrdinové zasáhli, vodu vrátili na místo, Rudozobec dostal trojku schování a profesora Vulpese poslali do vězení za jeho nakradené věci.

¹¹⁹ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 37.

7.6.8 H₂O a poklad šíleného oka

Hugo jednoho dne, kdy měli všichni tři sraz na stromě liliovníku, donesl zkamenělou jitrnici, kterou koupil od nějaké holky na burze sběratelů kuriozit v domnění, že se jedná o prajitrnici – tedy jitrnici z pravěku. Po důkladném prozkoumání zjistili, že výrobcem této jitrnice musí být pan Synek z řeznictví Synek a dcery, což se také potvrdilo a pan Synek jim pověděl, že přesně takovou jitrnici si včera koupil známý výrostek Franta Rudozobec. Kamarádi se proto rozhodli, že se na burzu vrátí a najdou holku, která zkamenělou jitrnici Hugovi prodala. A povedlo se, ale nebyla to ledajaká holka, byl to převlečený Franta Rudozobec do dámských šatů, který jim ale vzápětí utekl. Sledovali ho až k jedné z pouličních lamp a zjistili, že ve stojanu je vchod do tajné chodby.

V tutéž chvíli uprchl z vězení profesor Vulpes, kterému Franta posílal součástky zmenšovače zapečené v buchtách. Druhý den se parta H₂O rozhodla tajnou chodbu prozkoumat. Dostali se až do rozlehlé jeskyně s gotickými nápisy na zdech. Uprostřed jeskyně stál na železničních kolejích vůz, nasedli do něj a putovali podzemními chodbami, které kopírovaly místa starého Města. Dorazili až do stanice kaple Boží Krve a Vody, kde objevili obrovskou hromadu zlata, na které se něco tyčilo. Ofélie proto vylezla na Huga, aby lépe viděla a v tom okamžiku najednou zkameněla. Zmenšili ji zmenšovadlem, vložili do kapsy a rychle běželi pro pomoc. Na to, jak Ofélii odkamenit přišel řezník Synek s dcerami. Vložili Ofélii do brutaru, kde se vařil tak zvaný Měkoň – marináda, díky které změklo jakékoliv maso. Mezi tím, co Ofélie v brutaru měkla, jim vyprávěl řezník Synek o pověsti tajného pokladu, na který nejspíš narazili. Poklad prý stráží kouzelný ignaciánský kříž s Griliášovým okem, aby jej nemohl nikdo ukrást, protože ten, kdo na něj jen pohlédne, zkamení. Parta kamarádů si spočítala pět a pět dohromady a došlo jim, že díky podzemním chodbám se profesor Vulpes dostane do trezoru Státní banky a budou ji chtít vykrást a využijí i kouzelný kříž – znovu se otvírá opravený orloj a na místě bude spousta lidí, které nechají zkamenět, aby měli volnou ruku během lupu.

H₂O proto vymyslelo, jak překazit profesorovi Vulpesovi a jeho kumpánům plány, a šli do akce. Z ponorky Abramis vytvořili pomocí balónku nafouknutého héliem vzducholod', vystoupali do věže orloje, kde už čekal profesor, jak bude orloj spuštěn. Bohužel je padouši zpozorovali a zajali. „Nejdřív zkameníte vy tři, po vás

celé náměstí. V nastalém zmatku v klidu zezdola vyloupíme Státní banku a s nakradenými penězi si užijeme pořádnou dovolenou u moře – prozradil profesor Vupes svoje padoušské plány a jediným šubnutím strhnul závoj z ignaciánského kříže. Griliášovo oko chvíli bloudilo pohledem po kamenné zdi, ta už ale víc zkamenět nemohla. Pak se upřelo na Ofélii... Na dívčině nosíku nečekaně vyrostly sluneční brýle a zkameňovací pohled se odrazil od jejich zrcadlových skel. Ofélie zavrtěla hlavou sem a tam po všech nepřátelích, zkameněl profesor Vulpes, zkameněl Franta Rudozobec i všichni jako Uctívači, zkameněl zlatý kříž a nakonec v jeho středu zkamenělo i krvavými žilkami zbrázděné oko prokletého velmistra Griliáše.¹²⁰ A tak se partě superhrdinů H₂O opět povedlo zachránit město.

¹²⁰ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 80.

7.7 Didaktická interpretace příběhů o H₂O

7.7.1 Výuková lekce 3

Ročník: 6. – 7. třída

Čtenářská strategie: Hledání souvislostí, vytváření představ - předvídání, sledování porozumění, kladení otázek k textu.

Interaktivní techniky: Práce ve dvojici – párové psaní, práce ve skupině, diskuze, odvozování, brainstorming, zpřeházení vět, myšlenková mapa, výtah.

Datace hodiny: U každého z úkolů je odhadnutý čas, na rozhodnutí učitele závidí délka času, na skupině, jak bude aktivní a na dynamice hodiny.

Práce s textem: Knihy *H₂O a tajná vodní mise* a *H₂O a poklad šíleného oka*.

1. úkol: Tento text jsme zvolili kvůli následné práci žáka v úkolu. Úryvek popisuje, jak se správně používá šifrovací tabulka. Úkolem žáka je pomocí tabulky vzkaz, který napsal Hubert Hugovi rozluštit. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění.

2. úkol: Výběr textu je zvolený pro jeho styl. Jedná se o popis pracovního postupu. Na základě inspirace z něj, žáci napíší v pěti bodech svůj recept.

3. úkol: Tuto ukázkou jsme zvolili vzhledem k podrobnému popisu děje se spousty detailních prvků. Text je následně cíleně popletený. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění.

4. úkol: Text, který jsme pro čtvrtý úkol zvolili, je zacílen na strategii kladení otázek. Jde tedy o detailní popis aktuálního děje.

5. úkol: Na základě námi vybraného textu mají žáci popsat bytosti z Měsíce. Vychází z toho, co se o nich dočetli. Pracujeme zde se strategií sledování porozumění a hledání souvislostí.

Cíle hodiny:

- Žáci si vyzkouší čtenářské strategie – hledání souvislostí, vytváření představ, sledování porozumění, kladení otázek.
- Žáci porozumí textu.
- Žáci dokáží pracovat s textem a vyhledat v něm potřebné informace.
- Žáci používají své představy a zkušenosti.
- Žák získává základní čtenářské návyky i schopnosti recepce a interpretace.

Evokace:

Představíme žákům sérii knihy H₂O a v krátkosti autora Petra Stančíka. Kdo jsou H₂O, superhrdinové, kde žijí, co zažívají. Jaká dobrodružství prožívají, co za vynález mají apod. Můžeme navázat s dotazem, zda znají nějaké superhrdiny. Brainstormingem si vysvětlíme, kdo takový superhrdina je a jaké vlastnosti by měl mít. Vzhledem k delšímu příběhu, tedy časově náročnějšímu, lze číst knihu na etapy, nebo si ji pouze představit a pracovat s úryvky, nebo dětem knihu doporučit přečtení domů. Nezapomene upozornit na ilustrace v knize, na poznámky-vysvětlivky po stranách knih.

Uvědomění si:

Při čtení textu si musíme uvědomit, že ne všemu mohou žáci rozumět, ať už v textu nebo v úkolech, které jim zadáváme. Přesvědčíme se, zda zadané úkoly správně vysvětlujeme, zda žáci opravdu chápou, co po nich ve cvičení chceme. Do této fáze jinak moc nezasahujeme, abychom žákům neusnadnili jejich přemýšlení a vyřešení úkolů a neochudili je tak o vlastní, samostatný výstup.

1. úkol: (cca 10 minut úvod + 20-30 minut úkoly). Po úvodu předáme dětem úkol. Uvedeme je do děje, v jaké části příběhu se nacházíme. Přečteme si společně úryvek a následně necháme každého samostatně pracovat na rozšifrování zprávy. Druhá část cvičení spočívá v tom, že každý napíše krátkou zprávu svému spolužákovi (dbáme na to, aby nedošlo k tomu, že někdo nedostane žádnou zprávu a někdo spoustu – koordinujeme) a ten se ji pokusí rozluštit. K zadání rozdáme žákům dva čisté papíry A4.

1. *úkol*: U tohoto úkolu případně poradíme, jak se s tabulkou pracuje, která část písmena šifruje, a která naopak rozšifruje.

2. *úkol*: (cca 10 minut úvod + 20 minut úkol). V rámci tohoto úkolu mají žáci zapřemýšlet nad jejich oblíbeným jídlem, a hlavně na jeho přípravě. V knize se objevuje nejen spousta jídla, ale i receptů. Při psaní receptu má žák omezený prostor, měl by jej napsat pouze do pěti bodů. Na tomto cvičení pracují žáci samostatně.

3. *úkol*: (cca 10 minut úvod + 15 minut úkol). U tohoto cvičení budou žáci pracovat ve dvojicích. Jejich úkolem je pečlivě si pročíst úryvek – opět bychom měli zadání uvést do děje. A na základě textu očíslojí, jak šlo popořadě cestování s ponorkou Abramis.

4. *úkol*: (cca 10 minut úvod + 30 minut oba úkoly dohromady). Čtvrté cvičení je postavené na kladení otázek k textu. Pracovat se bude v menších skupinkách. Docílíme tím spolupráce ve skupině, společnému pochopení kontextu a určování si rolí ve skupině. Dbáme na koordinování organizace a evokaci k odpovězení všech otázek.

5. *úkol*: (cca 10 minut úvod + 20 minut úkol). Nejprve vtáhneme žáky do děje, kde se příběh nachází, co se stalo a kam se Huber, Hugo a Ofélie vypravili? Pak rozdáme každému pracovní list. Pracují samostatně.

Reflexe:

S reflexí pracuje v rámci diskuze. Mimo otázek ohledně cvičení, navazujeme na průběh hodiny, reflektujeme, jak hodina probíhala. Pokud už jsou děti unavené a nechce se jim odpovídat, využijeme zpětné vazby – jak se ti v hodině pracovalo – pokud super: ať dá palec nahoru, pokud průměr: ať jej otočí doprava, pokud nic moc, nedařilo se mu nebo ho program nezaujal: dá palec dolů. Tím docílíme i jiného než slovního hodnocení. Nezapomeneme se zeptat, zda je kniha – příběh zaujal.

1. *úkol*: Po skončení tohoto úkolu máme jasnou vazbu ve výsledku, zda dává zpráva smysl, zda je rozluštěná. Diskutujeme s třídou, proč jsou vůbec šifry a tajné kódy, kdo kdy je používal, používá. A zda znají i jiné tajné šifry.

2. *úkol*: Po splnění zadání vybereme žáky s hlavním jídlem, chuťovkou, desertem a od každého tohoto druhu přečteme dva recepty. Diskutujeme s celou třídou, zda daná jídla ochutnala, mají rádi a zda je vaří/připravují stejným způsobem.

3. *úkol*: Zpětná vazba nyní proběhne v menších skupinách. Spojí se vždy dvě dvojice a zkontrolují, zda mají správně očíslované - poskládané části cesty. Následuje diskuze s celou třídou, zda došlo k nějaké chybě nebo zda bylo vše bez problému.

4. *úkol*: Reflexe probíhá s celou třídou, dbáme na bezpečí prostředí, aby se žák nebál přednést svůj úkol. Každá skupina odpoví na jednu z otázek a s ostatními porovnáme, zda se jedná o stejnou odpověď.

5. *úkol*: Diskutujeme s celou třídou, jak kdo Měsíčníky popsal. Přišel někdo na něco jiného, na něco co nezaznělo? Jak si představují mimozemšťany? Debata nad tím, zda opravdu existují?

Cvičení

1. úkol:

Hugo s Hubertem vymýšleli, jak putovat s ponorkou vodovodním potrubím. Nápady pak napsali na papír, zašifrovali a uložili na tajné místo, ať se jejich plán nevyzradí.

O velké přestávce Huga konečně osvětlil nápad, jak dopravit ponorku včetně zmenšené posádky do kohoutku. Myšlenku si rychle napsal na papírek. Potom na druhý papírek zprávu zašifroval tak, jak se včera s Hubertem dohodli. Čili každé písmeno změnil na třetí předcházející v abecedě pomocí téhle tabulky:¹²¹

A	Á	B	C	Č	D	Ď	E	É	F	G	H	I	Í	J	K	L	M	N	Ň	O	Ó	P	Q	R	Ř	S	Š	T	Ť	U	Ú	Ů	V	W	X	Y	Ý	Z	Ž
Ý	Z	Ž	A	Á	B	C	Č	D	Ď	E	É	F	G	H	I	Í	J	K	L	M	N	Ň	O	Ó	P	Q	R	Ř	S	Š	T	Ť	U	Ú	Ů	V	W	X	Y

1. Vylušti za pomoci šifrovací tabulky zprávu od Huga Hubertovi.

**PČRČKG HČ MBRÓMSŽMUÝŘ XČ GŇÓAĚV UÓRČI
Q BGÓIÝJF Ý ĚÝBFAF
ŇMÍMYFŘ BM UÝKŽ. ŇÝI ŇŠŤŘFŘ BM QŇÓAĚV
UMBŠ, XJČKRFŘ QČ
UEČ UÝKĎ Ý Q ŇMKMÓIMŠ ŇÓMŇÍMŠŘ QIÓX
ĚÝBFAF BM ŇMŘÓŠŽG.**

2. Napiš pomocí šifrovací tabulky krátkou zprávu (cca 3 věty) některému z tvých spolužáků a předej mu ji. (náповěda: nejdříve si zprávu napiš klasicky a pak ji zašifruj).

¹²¹ Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 27.

2. úkol:

V knížce *H₂O a tajná vodní mise* se objevuje spousta receptů na skvělá jídla.

Například tento:

Falešná humrová pomazánka z celeru

- 1. Menší celer a stejnou váhu mrkve nastrouháme na jemném struhadle.*
- 2. Přidáme 225 ml majonézy, zakápneme trochou citrónové šťávy a opeříme.*
- 3. Promícháme a dáme vychladit do ledničky.*
- 4. Mažeme na krajíčky veky, ozdobíme plátky citrónu a snítkami petrželky.*
- 5. Všem tvrdíme, že pomazánka je z čerstvě uloveného humra, nikdo nic nepozná.¹²²*

Sepiš recept na tvoje oblíbené jídlo v pěti bodech:

3. úkol:

Hugo, Hubert a Ofélie si sestrojili malou ponorku, se kterou díky zmenšovadlu putovali vodovodním potrubím.

Abramis sebou cuknul, zabublal a rozjel se na svou první dobrodružnou výpravu.

Vystoupali proti proudu vzhůru sprchovou hadicí, propletli se mezi mechanickými útesy uvnitř kohoutku, a pak sjeli domovní trubkou jako po tobogánu až hluboko do podzemí, kde vede hlavní vodovodní roura Topolové ulice. Tam bylo najednou kolem ponorky mnohem víc prostoru. Hugo vypustil z trupu magnetickou kotvu, vlastně na rybářském vlasci přivázanou figurku černého koně z cestovních šachů, počkal, až se magnet ve spodku figurky přicucne ke stěně potrubí, a pak zastavil stroje. Zhasnul světla uvnitř kabiny a rozsvítil na přídě reflektor, který byl v minulém životě světýlkem na plastovém přívěsku ke kličům ve tvaru trilobita.¹²³

¹²² Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1. str. 56.

¹²³ Tamtéž, str. 46.

Poskládej (očísľuj), jak cestování v potrubí šlo popořadě:

4. úkol:

Hugo, Hubert a Ofélie se při svém dobrodružném putování za darebákem Frantou Rudozobcem dostali do tajemné podzemní jeskyně.

*Ze tmy se vynořila další jeskyně. Nebo spíš stanice? Na stěně si přečetli nápis: *Jesulus Pragensis*. To jim už Hubert překládat nemusel. Voskovou figurku zvanou *Pražské Jezulátko*, vystavenou v kostele archanděla Michaela vítězného, znal každý občan čtvrtě Kozibrady ve všech světových jazycích, protože tůristi se kolem ní rojili jako hejna vyhladovělých supů. Ale tady dole hluboko pod oltářem byl před zraky nezasvěcených urytý skutečný chrámový poklad: stovky a tisíce mumii. Na sametových polštářích v luxusních prosklených rakvích, ve výklencích do zdi, nebo jen tak na holé zemi tu čekaly na vzkříšení mrtvolý karmelitánských mnichů, šlechticů zvučných jmen a pestrých erbů, zazobaných měšťanů i žebráků, kteří svůj domov našli až po smrti.¹²⁴*

¹²⁴ Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8. str. 44.

Odpověz na otázky k textu:

1. Z jakého materiálu je figurka Pražského Jezulátka?
2. Kdo ležel na sametových polštářích?
3. Jaká jména měli šlechtici a jaké byly erby?
4. Kdo našel svůj domov až po smrti?
5. Jak se jmenovala čtvrť, ve které je vystavena figurka Pražského Jezulátka?

5. úkol:

Záchranná mise H₂O se dostala až do věže Městského orloje. Kamarády tam čekalo překvapení.

Ofélie se přihlásila jako dobrovolnice, protože chtěla být první Češkou, která přistane na Měsíci. Sešplhala po lanu na měsíční povrch a pustila se uvolňování provázků. V tu chvíli se na obzoru objevila holá kulatá hlava s obrovským očima, a pak i celé šedivé tělo na dlouhých tenkých nožičkách. Za ní se vynořovaly další a další šedivé postavy, až Ofélii obklopily ze všech stran jako hladina šedivého jezírka. Ofélie se nejdřív trochu bála, ale podivné bytosti jí dosahovaly sotva do pasu, vyhlížely veskrze mírumilovně, a navíc neměly žádné zuby ani drápy. Pisklavými hlásky Ofélii vysvětlili, že jsou obyvatelé skutečného Měsíce, kteří ve Městě přistáli už před mnoha staletími pozemského času, protože se jim porouchala kosmická loď. Od té doby se ji pokoušejí opravit, ale chybí jim to správné nářadí i součástky. Zkoušeli navázat kontakt s lidmi, jenže Mesičníci jsou tak mrňaví, že si jich nikdy nikdo nevšiml. Od té doby obývají orlojový Měsíc, pro strach holubů se neustále drží na odvrácené polokouli a čekají, až si jich někdo všimne.

Přečti si ukázkou a popiš, co nejpodrobněji obyvatele Měsíce:

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zaměřili na dětskou literaturu autora Petra Stančíka, kterou bychom po analýze jeho díla doporučili nejen jako četbu pro děti domů, ale hlavně do škol, kde by mohla dominovat v čítankách, ale i v rámci školního projektu. A její potenciál je i v mezipředmětových lekcích, na které v práci nedošlo. V příbězích o jezevci Chrujdovi je to ekologie, příroda, ale i geografie. V dobrodružném vyprávění H₂O je to technika, historie nebo občanská výchova, Člověk a jeho svět. Není tedy nějak závazné jeho tvorbu uplatňovat pouze v hodinách českého jazyka a literatury. Příběhy jsou postaveny na morálním podtextu, kdy zlo je dopadeno a potrestáno, přátelství jsou tak pevná, že o ně stojí bojovat a hlavní hrdinové jsou až dušínovsky správní. Příběhy jsou ozvláštněny různotvárnou a různotvornou slovo tvorbou, která dětem přinejmenším obohatí slovní zásobu a vysvětlivkami po stranách knih, které mají za cíl poučit čtenáře, případně mu vysvětlit pojem, který se v příběhu objevil. Nebo také interakcí knih, ať už cílenou nebo vyplývající z děje. Uznejte sami, v jaké knize máme na výběr hned ze tří konců nebo kdy jsme drželi v ruce knihu, která má uprostřed díru skrz celou vazbu.

V práci jsme se nejdříve pokusili shrnout obecnou teorii didaktické interpretace, čtenářské strategie, didaktický potenciál literárních děl a pojem autorská pohádka. Teorii didaktické interpretace jsme zvolili proto, že je to hlavní téma práce a stěžejní část jejího obsahu. Čtenářskou strategii jsme shrnuli kvůli výukovým lekcím, kde byla základním vodítkem při jejich tvorbě. Vzhledem k našemu cíli, odůvodnit didaktický potenciál Stančíkových knih, jsme do teoretické části zařadili i kapitolu didaktický potenciál literárních děl, která nám byla inspirací ve formulování argumentů na jeho obhajobu v praktické části v kapitole Interpretace a realizace výukových lekcí. V kapitole autorská pohádka jsme shrnuli její teorii a typické rysy, které nám byly inspirací při podrobné analýze Stančíkově tvorby pro děti. Plynule jsme přešli k představení autora a jeho tvorby. Po této teoretické části následovala praktická část s kapitolou, která analyzovala autorovu tvorbu pro děti a rozebírala na konkrétních příkladech z knih jeho typické rysy. V poslední části práce jsme zpracovali výukové lekce na knihy Petra Stančíka, které jsme vybrali na základě jejich didaktického potenciálu, jenž jsme na začátku kapitoly

zargumentovali. V lekcích jsme se zaměřili na inovativní výukové metody, na kterých jsme lekce postavili.

Cílem práce bylo interpretovat autorovu tvorbu pro děti a mládež a potvrdit tak její didaktický potenciál v hodinách českého jazyka a literatury. A v neposlední řadě vytvořit výukové lekce do hodin českého jazyka a literatury. Dílčí cíle diplomové práce byly, shrnout teoretická témata, která jsme aplikovali v praktické části práce, zpracovat analýzu typických rysů autorovy tvorby v jeho knihách pro děti a mládež a interpretovat vybrané knihy, na které navázaly výukové lekce.

Přínos v diplomové práci na téma Didaktická interpretace děl Petra Stančíka pro děti a mládež můžeme vidět především v souhrnu argumentů k dokázání didaktického potenciálu knih, který se hodí jako materiál k výuce českého jazyka a literatury. Dále v podrobné analýze autorova díla pro děti. A ve vypracovaných výukových listech s pracovními listy k rozvoji čtenářské gramotnosti, založených na modelu E-U-R. Tento přínos byl i cílem práce, kterého jsme dosáhli. Domníváme se, že další kroky by měly směřovat k zařazení výukových lekcí do školní praxe, aby nám vytyčený cíl ověřily. Vzhledem k časovým možnostem nebyl tento krok uskutečněn.

Zdroje

1. Breníková (Šístková), Jana. Sučková, Vladka. *Naše cesta ke čtenářským strategiím aneb Jak se učíme navzájem*. Kritická gramotnost o praxi, textech a kontextech [online]. Praha: Pomáháme školám k úspěchu o.p.s., 2017. roč. 3, č. 4, [cit. 2022-06-12]. ISSN 2464-6318. Dostupné z: <https://www.datocms-assets.com/58599/1639237590-kriticka-gramotnost-4-3-2017-final.pdf>.
2. Bubeníčková, Petra. *O smyslu nesmyslu: nonsens a česká pohádka*. Liberec: Bor, 2016. ISBN 978-80-87607-65-7.
3. Buchert, Viliam. *Kniha „H2O a poklad šíleného oka“ řeší záhady ve stylu českého Harryho Pottera*. Reflex [on-line] 17. 10. 2018, 17:20 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/90608/kniha-h2o-a-poklad-sileneho-oka-resi-zahady-ve-stylu-ceskeho-harryho-pottera.html>.
4. Buchert, Viliam. *Rychlé šípy pro 21. století, to je dětská sci-fi kniha „H2O a tajná mise“*. Reflex [on-line] 22. 11. 2017, 11:00 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/83373/rychle-sipy-pro-21-stoleti-to-je-detska-sci-fi-kniha-h2o-a-tajna-vodni-mise.html>.
5. Čeňková, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.
6. Genčiová, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež*. Praha: SPN, 1984. ISBN 14-326-84.
7. Hajdíková, Karolína. Petr Stančík. *Doma jsme měli dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku...* Nakladatelství Meander [online]. 29. 3. 2019 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/rozhovory-s-autory/rozhovor-s-petrem-stancikem/>.
8. Kábrtová, Lidmila. *Realita je klam a lze ji vyrábět, říká spisovatel Petr Stančík*. Novinky.cz [on-line] 9. 4. 2015, 10:00 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/realita-je-klam-a-lze-ji-vyrabet-rika-spisovatel-petrstancik-292500>.

9. Lederbuchová, Ladislava. *Didaktická interpretace uměleckého textu jako metoda literární výchovy na občanské a střední škole II*. Plzeň: ZČU, 1997. ISBN 80-7082-364-X.
10. Lederbuchová, Ladislava. *Literatura ve škole*. Plzeň: ZČU, 2010. ISBN 978-80-7043-891-6.
11. Mocná, Dagmar. Peterka, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
12. Pavlovský, Jakub. *Meandry dětské literatury*. Petr Stančík: Děti neoblafnete, kniha je buď zaujme, nebo ne. Spotify.com [online]. 29. 3. 2022 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z:
<https://open.spotify.com/episode/6YyEakM4dbV4TCqMrJT3WF>.
13. Peňás, Jiří. *Rozhovor s Petrem Stančíkem v Lidových novinách*. Druhé město [on-line]. 7. 5. 2015 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z:
<https://www.druhemesto.cz/recenze/mlyn-na-mumie?id=5550a69700c684785770819>.
14. Pihartová, Jana. *Četba za časů korony s Petrem Stančíkem*. Východočeské divadlo Pardubice [online]. 9. 5. 2020 [cit. 2022-05-31]. Dostupné z:
<https://www.vcd.cz/clanek/cetba-za-casu-korony-s-petrem-stancikem>.
15. Royal, Brandon. *Principy kritického myšlení*. Praha: Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3051-0.
16. Rybáková, Eva. *Rozvoj čtenářských strategií u dětí v mateřské škole*. Kritická gramotnost o praxi, textech a kontextech [online]. Praha: Pomáháme školám k úspěchu o. p. s.. 2017. roč. 3, č. 4, [cit. 2022-06-12]. ISBN 2464-6318. Dostupné z: <https://www.datocms-assets.com/58599/1639237590-kriticka-gramotnost-4-3-2017-final.pdf>
17. Siegllová, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.
18. Stančík, Petr. *H₂O a poklad šíleného oka*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2018. ISBN 978-80-87618-02-8.
19. Stančík, Petr. *H₂O a tajná vodní mise*. Horoměřice: Abramis - Petr Stančík, 2017. ISBN 978-80-87618-01-1.
20. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda dobývá vesmír*. Praha: Meander, 2017. ISBN 978-80-7558-011-5.

21. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda krotí kůrovce*. Praha - Meander, 2020. ISBN 978-80-7558-131-0.
22. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku*. Praha: Meander, 2016. ISBN 978-80-87596-91-3.
23. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda ostrouhá křen*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-071-9.
24. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda prochází divočinou*. Praha: Meander, 2018. ISBN 978-80-7558-038-2.
25. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda staví nejdřív urychlovač a pak zase pomalič*. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-80-87596-63-0.
26. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda točí film*. Praha: Meander, 2014. ISBN 978-80-87596-40-1.
27. Stančík, Petr. *Jezevec Chrujda zakládá pěvecký sbor netopejří*. Praha: Meander, 2019. ISBN 978-80-7558-097-9.
28. Stančík, Petr. *Mrkev ho vcucle pod zem*. Praha: Meander, 2013. ISBN 978-80-87596-23-4.
29. Stančík, Petr. *O díře z trychtýře*. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-2006-6.
30. Stančík, Petr. *Pravomil aneb Ohlušující promlčení*. Druhé město [on-line] <https://www.druhemesto.cz/kniha/pravomil>.
31. Šafránková, Kateřina. *Metodika čtenářství* [online]. Praha: Jak efektivně vyučovat průřezová témata a zároveň rozvíjet čtenářství. 2012. [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/1093/file/053-metodika-ten-stv-.pdf>
32. Šlapal, Miloš. Košťálová, Hana. Hausenblas, Ondřej. *Metodika rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Nový Jičín: Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum Nový Jičín, 2012. ISBN 978-80-905036-8-7.
33. Toman, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JUČ. Budějovice, 1992. ISBN 80-7040-055-2.

34. Zítková, Jitka. *Kapitoly z didaktiky literární výchovy ve 2. – 5. ročníku základní školy*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3327-4.

Internetové zdroje:

1. CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
OKAZIONALISMUS. CzechEncy [on-line]. Brno 2012–2020 [cit. 2020-05-25]. Dostupné z:
<https://www.czechency.org/slovník/OKAZIONALISMUS>.
2. <https://www.meander.cz/knihy/ctenarske-lekce-iii/>
3. <https://www.meander.cz/knihy/jezevec-chrjda-vyhani-koronavirus/>

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Chmelinová
Katedra:	Český jazyk a literatura
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Didaktická interpretace děl Petra Stančíka pro děti a mládež.
Název v angličtině:	Didactic Interpretation of Petr Stančík's Work for Children and Youth.
Anotace práce:	Diplomová práce Didaktická interpretace děl Petra Stančíka pro děti a mládež se zaměřuje na dětskou literaturu Petra Stančíka a na základě ní vytváří výukové lekce do hodin českého jazyka a literatury. V teoretické části vymezuje pojmy didaktická interpretace, čtenářská strategie, na základě nichž jsou v praktické části postaveny výukové lekce, didaktický potenciál textu a specifikuje rysy autorské pohádky. Zaměřuje se také na autora samotného a mapuje jeho tvorbu. V praktické části analyzuje tvorbu Petra Stančíka pro děti a vše dokládá na příkladech z knih. Následně interpretuje vybrané tituly, ke kterým jsou vytvořeny výukové lekce do hodin českého jazyka a literatury. Cílem práce je představit autorovu tvorbu pro děti, která má jistý potenciál v hodinách českého jazyka a literatury a zprostředkovat ji v rámci výukových lekcí do hodin českého jazyka a literatury.
Klíčová slova:	Dětská literatura, literatura pro mládež, Petr Stančík, didaktická interpretace, lekce, analýza, český jazyk

Anotace v angličtině:	The diploma thesis Didactic Interpretation of Petr Stančík's Work for Children and Youth focuses on Petr Stančík's children's literature and develops lesson plans for the Czech language and literature lessons using these resources. The theoretical part defines the terms of didactic interpretation and reading strategy that are used in the lesson plans in practical part, and specifies the common elements of fairy tales. Then it focuses on the author himself and his work. In the practical part, it analyzes the work of Petr Stančík for children and documents everything with examples from his books. Subsequently, it works with specific titles, for which lesson plans for the Czech language and literature lessons are created. The work aims to present the author's work for children and its potential to be implemented in Czech language and literature lessons.
Klíčová slova v angličtině:	Children's literature, literature for young people, Petr Stančík, didactic interpretation, lesson, analysis, czech language
Přílohy vázané k práci:	Žádné
Rozsah práce:	91
Jazyk práce:	Český